หนังสืออ้างอิง
(REFERNCE BOOK)
ให้ใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

พระวิเชียร ปญฺญาพโล (อุขจิตร)

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตาม
ว
320.84
ว559ค
2553
600100061087
หอสมุดส่วนกลาง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มมร.
ผู้ใดพบอยู่ในที่อันไม่สมควร
โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด่วน ขอบคุณ

THE OPINIONS OF PEOPLE TO BEHAVIORS ACCORDING TO THE FOUR DIVINE STATES OF MIND OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMEN IN PHOTHALAY DISTRICT, PHICHIT PROVINCE

PHRA WICHIAN PANYAPALO (SUKJITR)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E 2553 (2010)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
ชื่อนักศึกษา	:	พระวิเชียร ปญฺญาพโล (สุขจิตร)
สาขาวิชา	:	รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	รองศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วงศ์ดำจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก) ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วงศ์ดำจันทร์) อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักสัตย์) กรรมการ

.....
(พระสุเมธีธรรมภาณ) กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title	:	The Opinions of People to Behaviors According to the Four Divine States of Mind of Kamnan and Village Headmen in Phothalay District, Phichit Province
Student's Name	:	Phra Wichian Panyapalo (Sukjitr)
Department	:	Government
Advisor	:	Assoc. Prof. Dr. Saran Wongkhamchantra
Co-Advisor	:	Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn ..... Dean of Graduate School

(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thesis Committee

S. Chaimusik ..... Chairman

(Asst. Prof. (Emeritus) Dr. Sukit Chaimusik)

Saran W. ..... Advisor

(Assoc. Prof. Dr. Saran Wongkhamchantra)

P. Sampipattanaviriyajarn ..... Co-Advisor

(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

..... Member

(Asst. Prof. Dr. Suvin Ruksat)

..... Member

(Phrasumedhidharmbhana)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
ชื่อนักศึกษา	:	พระวิเชียร ปญฺญาพโล (สุขจิตร)
สาขาวิชา	:	รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	รองศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม		พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์
ปีการศึกษา	:	B.E. 2553 (2010)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และการศึกษาต่างกัน ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรม ตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขต อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชาชนที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๖๑, ๘๓๕ คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๘๑ คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ๒ ประเภท ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) หรือ (F-test) หากพบความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffé) แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม คือ ด้านเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านเมตตา อยู่ในระดับมาก ด้านมุทิตา ด้านกรุณา และด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน

๓) ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร แยกเป็นรายด้าน ตามความถี่สูงสุด ได้ดังนี้ ด้านเมตตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรตั้งหน่วยรับร้องทุกข์ ๒๔ ชั่วโมง ควรตั้งหน่วยช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ควรให้บริการประชาชนด้านเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง ด้านกรุณา มีความถี่สูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน ควรปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต ควรส่งเสริมโครงการอาชีพชุมชนอย่างทั่วถึง ด้านมุทิตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรแสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง ควรส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ควรปฏิเสธคำเชิญของชาวบ้าน ด้านอุเบกขา มีความถี่สูงสุด คือ ควรวางตนเป็นผู้มีเหตุผลเสมอต้นเสมอปลาย ควรตัดสินคดีความด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง ไม่ควรปฏิบัติตนขัดต่อประเพณีท้องถิ่น

Thesis Title	:	**The Opinions of People to Behaviors According to the Four Divine States of Mind of Kamnan and Village Headmen in Phothalay District, Phichit Province**
Student's Name	:	**Phra Wichian Panyapalo (Sukjitr)**
Department	:	**Government**
Advisor	:	**Assoc. Prof. Dr. Saran Wongkhamchantra**
Co-Advisor	:	**Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn**
Academic Year	:	**B.E. 2553 (2010)**

ABSTRACT

The objectives of this Thesis paper were as follows: 1) to study people's participation in the development of Nakhonsawan City Municipality Mueang District, Nakhonsawan Province, 2) to compare people's participation in the development of Nakhonsawan City Municipality Mueang District, Nakhonsawan Province classified by their age and education, and 3) to study the problems and the guideline of improving peple's participation in the development of Nakhonsawan City Municipality Mueang District, Nakhonsawan Province. This research was quantitative. Its instrument was a questionnaire designed to collect its quantitative data from the sample that were the people who have been in Nakhonsawan City Municipality area, totaling 384 persons through the stratified random sampling. There were two sets of analytical statistics, namely, descriptive statistics composed of frequency, percentage, mean, and standard deviation and inferential statistic comprised of ONE-WAY ANOVA or F-test. If there was any difference, it was continually tested in pair by Scheffé's method by computing.

The results of research were found as follows :

1) People's participation in the development of Nakhonsawan City Municipality Mueang District, Nakhonsawan Province was at a moderate level both in overall aspects and in each aspect from the highest to lowest; Benefits, Implementation, Decision Making and Evaluation.

2) The results of hypothesis test were found that the people who have been in Nakhonsawan City Municipality Mueang District, Nakhonsawan Province classified by their age

had participated in the development of Nakhonsawan City Municipality with no difference, but by their education had participated in it with difference to be at the .05 level.

3) The people who have been in the area of Nakhonwasan City Municipality had suggested the problems of participation towards the development of Nakhonsawan City Municipality; a meeting could not suitably be held by municipality in when they could participate in it, and the guideline of improving the development of Nakhonsawan City Municipality; a meeting should be suitable held by municipality in when they could participate in it.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนสามารถนำความรู้มาเขียนวิทยานิพนธ์ได้ และกรุณาชี้แนะนำทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการ, รองศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักสัตย์ กรรมการ และพระสุเมธีธรรมภาณ กรรมการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ตรวจสอบงานวิจัยจนแล้วเสร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้อุทิศแรงกายและแรงใจ ให้บริการที่ดีเยี่ยมสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการเติมเต็มสิ่งขาดเหลือและคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณพระสุเมธีธรรมภาณที่กรุณาช่วยแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาและแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องตามรูปแบบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ทุกท่านที่กล่าวมาได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำองค์ความรู้ ให้บริการและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ คลอดจนทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ

พระวิเชียร ปณฺณาพโล (สุขจิตร)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภูมิ	ฑ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตในการวิจัย	๓
๑.๔ สมมติฐานในการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แนวคิดที่เกี่ยวกับความคิดเห็น	๕
๒.๒ แนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรม	๙
๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	๑๑
๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	๒๓
๒.๕ แนวคิดที่เกี่ยวกับพรหมวิหารธรรม	๓๑
๒.๖ สภาพพื้นที่ศึกษา	๓๕
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๔๓

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย ๔๔
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ๔๔
๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง ๔๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๔๖
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ๔๗
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ๔๘
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล ๕๐
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ๕๑

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ๕๓
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ๕๓
๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ๕๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ๕๕
ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ๕๕
ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๕๗
ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ๖๒
ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๗๙

บทที่ ๕ บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ๘๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย ๘๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย ๘๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ ๙๑
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๙๑
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ๙๓

บรรณานุกรม ๙๔

ภาคผนวก ๙๘

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ๙๙

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ๑๐๑

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ๑๐๗

ภาคผนวก ง แบบสอบถาม ๑๒๒

ภาคผนวก จ สรุปผลค่า (IOC) ๑๒๘

ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ๑๓๓

ประวัติผู้วิจัย ๑๓๖

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๔๖

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเพศ ๕๕

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามอายุ ๕๕

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามระดับการศึกษา ๕๖

ตารางที่ ๔.๔ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวม ๔ ด้าน ๕๗

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา ๕๘

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ๕๙

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา ๖๐

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา ๖๑

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๖๒

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๖๒
ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านเมตตา ๖๓
ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านเมตตา ๖๓
ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา ๖๔
ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา ๖๔
ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านมุทิตา ๖๕
ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านมุทิตา ๖๕
ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านอุเบกขา ๖๖
ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านอุเบกขา ๖๖

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติธรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๖๗

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการสรุปการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๖๗

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านเมตตา ๖๘

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านเมตตา ๖๘

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านกรุณา ๖๙

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านกรุณา ๖๙

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านมุทิตา ๗๐

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านมุทิตา ๗๐

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านอุเบกขา ๗๑

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านอุเบกขา ๗๑

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๗๒

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน ๗๒

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านเมตตา ๗๓

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านเมตตา ๗๓

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านกรุณา ๗๔

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านกรุณา ๗๔

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านมุทิตา ๗๕

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านมุทิตา ๗๕

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านอุเบกขา ๗๖

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านอุเบกขา ๗๖

ตารางที่ ๔.๓๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา ๗๗

ตารางที่ ๔.๔๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ๗๘

ตารางที่ ๔.๔๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา ๗๙

ตารางที่ ๔.๔๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา ๘๐

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ๔๓

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ตรัสว่า การปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยทรงวางรากฐานการบริหารแผ่นดินใหม่ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยในส่วนกลางได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารตามหน้าที่ในรูปกระทรวงแทนการการจัดตามพื้นที่ดังที่เป็นมาแต่โบราณ ในส่วนภูมิภาคได้ปรับปรุงกลไกการบริหารราชการใหม่ให้สามารถกระชับอำนาจการปกครองสู่ศูนย์กลาง และแผ่ขยายพระราชอำนาจของส่วนกลางครอบคลุมหัวเมืองและประเทศราชได้อย่างจริงจัง และได้จัดให้มีการปกครองท้องที่ในระดับตำบล และหมู่บ้าน*

การปกครองตำบลและหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพหรือด้อยประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

๑. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ดี ก็จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาและมีความสามัคคี

๒. กำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ไม่ดี ไม่มีความสามารถ ก็จะทำให้ชุมชนขาดการพัฒนาและไม่เจริญเท่าเทียมกับชุมชนอื่น ๆ**

หลังจากประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการปกครองประเทศโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และกำหนดให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งส่งผลผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือพื้นที่ตำบล หมู่บ้านตามระบบการปกครองท้องที่นั่นเอง ซึ่งไปกว่านั้นหน้าที่หลักขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือ การพัฒนาท้องที่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในตำบล ซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีมาแต่เดิม ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกำนันและ

---

*โกวิทย์ พวงงาม, **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิญญูชน, ๒๕๔๓), หน้า ๗๔.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, **คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม) พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่ม ๒ กิจกรรมและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๒๕), หน้า ๑๒ - ๑๖.

ผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ค่อนข้างชัดเจน จึงทำให้กำนันและ ผู้ใหญ่บ้านอาจมีความรู้สึกกังวลในการแทรกแซงภารกิจของคนว่าจะสามารถปฏิบัติภารกิจต่อไปอย่างไร? อีกประการหนึ่งนั้นการปฏิบัติหน้าที่ต้องอ้างอิงอยู่กับฝ่ายการเมือง จึงทำให้เกิดข้อสงสัยที่ว่า ระหว่างผลประโยชน์ที่กลุ่มการเมืองใหม่ขึ้นให้กับภารกิจดั้งเดิมอันประกอบด้วยหลักพรหมวิหารธรรม อันเป็นหลักธรรมที่ยึดถือกันมาแต่เดิมอาจถูกละเลยหรือมองข้ามไป อันเป็นผลทำให้มุมมองที่มีต่อประชาชนนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ดังที่ปรากฏเรื่องร้องเรียนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๑-พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ถูกร้องเรียนสามารถจำแนกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งและการทุจริตโดยอาศัยอำนาจหน้าที่

๒. การปฏิบัติงานโดยเห็นแก่พรรคพวกและไม่สนใจเรื่องทุกข์ร้อนของประชาชน ซึ่งมีปริมาณเรื่องร้องเรียนเพิ่มมากขึ้นในทุกปี"

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากำนันและ ผู้ใหญ่บ้านที่กำหนดไว้ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่และกฎหมายอื่น ๆ ว่าในความเป็นจริงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยนำหลักพรหมวิหารธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่และกฎหมายอื่น ๆ กำหนดว่าเป็นหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้มากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้เลือกอำเภอโพทะเล ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งที่มีปัญหาในเรื่องการร้องเรียนกำนันและผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดพิจิตรเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ อายุ และการศึกษา ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

"ดำรง ศุนทรสารทูล, บทบาทหน้าที่ของนักปกครองท้องที่ หน่วยที่ ๑, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๖), หน้า ๖-๕.

๑.๓ ขอบเขตในการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๖๑,๘๓๕ คน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้แก่ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จาก ๑๑ ตำบล มี ๘๓ หมู่บ้าน อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

๑.๔. สมมติฐานในการวิจัย

๑.๔.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมแตกต่างกัน

๑.๔.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมแตกต่างกัน

๑.๔.๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม แตกต่างกัน

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ อายุ และการศึกษาต่างกัน

๑.๕.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

๑.๕.๔ ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ไปปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงการทำงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนที่แสดงออกมาความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ต่อบทบาทหน้าที่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ ประกอบด้วย ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๖๑,๘๓๕ คน

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกมาทางกายและวาจา ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ตำแหน่งผู้ปกครองท้องที่ในเขตตำบล หรือหมู่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่

พรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ หรือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ประกอบด้วย ๔ อย่าง ได้แก่

๑. ด้านเมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความปรารถนาให้มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี

๒. ด้านกรุณา หมายถึง ความสงสาร คือ อยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ มีความไฝ่ใจอันจะปลดเปลื้องบำบัดทุกข์ยากเดือดร้อน

๓. ด้านมุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีในเมื่อผู้อื่นได้ดี หรือ ความมีจิตพลอยยินดีในลาภยศ สรรเสริญสุขของผู้อื่น และเมื่อเห็นผู้อื่นพ้นทุกข์แล้วก็จะดีใจ พอใจ

๔. ด้านอุเบกขา หมายถึง ความมีใจเป็นกลาง ความวางเฉย ความยุติธรรม หรือการวางตัวเป็นกลาง

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น ๒ เพศ คือ ๑) เพศชาย, ๒) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ ๑) อายุ ๑๘ - ๓๕ ปี, ๒) อายุ ๔๐ - ๖๐ ปี, และ ๓) ๖๑ ปีขึ้นไป

การศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับตามระบบการศึกษาปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ ๑) ต่ำกว่าปริญญาตรี, และ ๒) สูงกว่าปริญญาตรี

บทที่ ๒
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร" ในบทนี้จะเสนอกรอบแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการกับศึกษาวิจัย ดังนี้

๒.๑ แนวคิดที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรม

๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๒.๕ แนวคิดที่เกี่ยวกับพรหมวิหารธรรม

๒.๖ สภาพพื้นที่ศึกษา

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๑.๑ ความคิดเห็น มีความหมายต่าง ๆ ซึ่งท่านผู้รู้ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมาย "ความคิดเห็น" ว่า "แนวความคิด"[๕]

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ให้ความหมายไว้ว่า "ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานที่ และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง"[๖]

---

[๕]ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕๓.

[๖]ประภาเพ็ญ สุวรรณ, **ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัธนา, ๒๕๒๖), หน้า ๑.

พรรณ ช. เจนจิต ให้ความหมายไว้ว่า "เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลแต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าที่แตกต่างกันไป"[๕]

ลัดดา กิตติวิภาค ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบ ในทางบวกและทางลบสิ่งหนึ่งสิ่งใด"[๖]

ฉะนั้น คำว่า ความคิดเห็น จึงหมายถึง ความโน้มเอียงทางความคิด (Predisposition of Think) ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เพื่อที่จะตอบสนองต่อวัตถุหนึ่งออกจะมาในลักษณะอารมณ์ที่พึงพอใจ

๒.๑.๒ ทฤษฎีความคิดเห็น

๑) **อาศัยเงื่อนไข และการให้รางวัล** กล่าวคือ วิธีการนี้ยอมรับว่าความคิดเห็นที่ได้เรียนรู้มาหลักต่าง ๆ ซึ่งได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับแบบการเรียนรู้แบบอื่น ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินการสร้างความคิดเห็น

๒) **เครื่องล่อและความขัดแย้งในใจ** กล่าวคือ วิธีการนี้ยอมรับว่า การที่คนยอมรับความคิดเห็นที่สร้างผลประโยชน์ให้แก่เขาอย่างมาก มีเหตุผลมากในการยอมรับแต่ละด้านของปัญหาต่าง ๆ ในบางครั้งอาจจะเกิดความคิดเห็นที่เห็นแก่ตัวของแต่ละบุคคลโดยไม่คำนึงว่าความคิดเห็นนั้นจะด้อยเหตุผลกว่า[๗]

๓) **ความมั่นคงหรือการคงที่ของความรู้สึกนึกคิด** กล่าวคือ มีแนวคิดที่ว่า "เน้นการยอมรับความคิดเห็นซึ่งมั่นคงอยู่กับความคิดเห็นที่ผ่านมาแล้ว แต่ละคนมีแนวโน้มในการที่จะยอมรับในความคิดเห็นซึ่งเหมาะและเข้ากันได้กับโครงสร้างเกี่ยวกับความรู้สึกหรือการยอมรับ ในส่วนที่คล้ายคลึงกันที่เขายึดถืออยู่

๒.๑.๓ ส่วนประกอบของความคิดเห็น

ส่วนประกอบของความคิดเห็นประกอบด้วย ๓ ส่วน ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

๑) ความเข้าใจ (Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

๒) ความรู้สึก (Affective Component) คือ ส่วนของอารมณ์

---

[๕]พรรณ ช. เจนจิต, **วิทยาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๘๘.

[๖]ลัดดา กิตติวิภาค, **ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

[๗]โสภา ชูพิกุลชัย, **จิตวิทยาสังคมประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๑๖.

๓) พฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ส่วนของความตั้งใจที่จะประพฤติต่อคนใดคนหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง[๖]

๒.๑.๔ ลักษณะของความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นส่วนของความคิดที่ไม่สามารถจับต้องได้แต่สามารถรับรู้และเข้าใจได้โดยการสื่อสาร ผ่านความรู้สึก การตอบสนองทางประสาทสัมผัสของมนุษย์ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของลักษณะของความคิดเห็นที่หลากหลาย ดังที่จะแสดงคำกล่าวต่อไปนี้โดยสังเขป

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ให้ความหมายไว้ว่า "ลักษณะของทัศนคติจะเป็น ๒ มิติ คล้าย ๆ กับวัตถุซึ่งเป็นมิติความกว้าง และมิติความยาว"[๗] ลักษณะของความคิดเห็นจะประกอบด้วยมิติซึ่งมีลักษณะดังนี้

๑) ทิศทาง มีอยู่ ๒ ทิศทาง คือ ทางบวกและทางลบ ทางบวก ได้แก่ ความรู้สึกหรือท่าทีในทางที่ดี ชอบและพึงพอใจ เป็นต้น ส่วนทางลบ ก็จะเป็นไปในทางตรงข้าม ได้แก่ ความรู้สึกหรือท่าทีในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ และไม่พึงพอใจ

๒) ความเข้มข้น มีอยู่ ๒ ขนาด คือ ความเข้มข้นมาก และความเข้มข้นน้อย เช่น บางคนมีความรู้สึกชอบสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยมาก แต่บางคนมีท่าทีไฝ่ต่ำมาก ๆ เป็นต้น

ไพศาล หวังพานิช ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของความคิดเห็นสามารถแยกได้ดังนี้

๑) ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจ ที่มีต่อสิ่งเร้าสิ่งหนึ่ง

๒) ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้า หรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลใดจะมีความคิดเห็นอย่างไรต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๓) การแสดงออกของความคิดเห็นหรือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าใด ๆ จะเป็นในรูปของการสนับสนุนคล้อยตามที่เป็นไปในทางบวก หรือในรูปของการโต้แย้งคัดค้านซึ่งเรียกว่าเป็นไปในทางลบ หรืออาจรู้สึกเฉย ๆ ต่อสิ่งเร้า[๘]

---

[๖] **พิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, พฤติกรรมองค์การ,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔.

[๗] **สงวน สุทธิเลิศอรุณ, ทฤษฎีและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๕), หน้า ๘๒.

[๘] **ไพศาล หวังวานิช, การวัดผลการศึกษา,** (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๔ - ๔๐.

๒.๑.๖ การวัดความคิดเห็น

ความคิดความคิดเห็นแม้เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา แต่การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นจำเป็นต้องรู้ระดับของความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับใด เพื่อให้มีความแม่นยำจึงจำเป็นต้องมีวิธีการวัดระดับของความคิดเห็นด้วย โดยการศึกษาความคิดเห็นจำต้องกำหนดสิ่งเร้าไว้เป็นเป้าหมายสำหรับการสนองที่ใช้เป็นตัวชี้เรียกว่า องค์ประกอบที่ใช้วัดความคิดเห็น Milton J. Rosenberg และ Carl I. Hovland ได้แบ่งองค์ประกอบที่ใช้วัดความคิดเห็นออกเป็น ๓ อย่าง คือ

๑) องค์ประกอบทางด้านท่าที ความรู้สึกส่วนตัว ได้แก่ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ เป็นต้น

๒) องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ความคิด ได้แก่ ความเชื่อ หรือแนวคิด การรับรู้ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นทั้งในแง่ดีและในแง่ไม่ดี

๓) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม คือ แนวโน้มที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งของบุคคลหรือสถานการณ์ ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมก็จะเกิดการปฏิบัติหรือปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งตอบสนอง

๒.๑.๗ การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเป็นการเปลี่ยนความรู้ความคิดจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบด้านความคิดอันเป็นนามธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสิ่งเร้า เช่น สื่อต่าง ๆ โดยการรับรู้ที่ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ความกลัว ปัญญา เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นมีลักษณะดังนี้ คือ

๑) การเสริมความคิดเห็นที่มีอยู่เดิม กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกัน การเสริมหรือย้ำคือการให้ทัศนคติที่มีอยู่มีความหนักแน่นขึ้น

๒) การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น คือ การเปลี่ยนแปลงในทางตรงข้าม เช่น เปลี่ยนความคิดเห็นในทางบวกให้เป็นทางลบ หรือเปลี่ยนความคิดเห็นทางลบให้กลายเป็นบวก

๓).ผลกระทบบวกกลับ คือ การต้องการเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางหนึ่ง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกลับเป็นไปในทางตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการ

๔) การอนุรักษ์ คือ การคงความคิดเห็นที่มีอยู่ไว้ สารจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อความคิดเห็นที่มีอยู่ไว้ ไม่ว่าทางบวกหรือทางลบ

๕) การเป็นกลาง คือ การเปลี่ยนความคิดเห็นให้อยู่ที่ศูนย์ กล่าวคือ ไม่มีความคิดเห็นในทางบวก (สนับสนุน) หรือในด้านทางลบ (ต่อต้าน) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

๒.๒ แนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรม

๒.๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายพฤติกรรมไว้ว่า "การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า"[๕]

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ให้ความหมายว่า "กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ เช่นการทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น"[๖]

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพเหตุการณ์ใด สภาพการณ์หนึ่ง ที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยินได้นับ อีกทั้งวัดได้ตรงกัน ด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายใน หรือภายนอกร่างกายก็ตาม"[๗]

ลักขณา สิริวัฒน์ อธิบายความหมายไว้ว่า การกระทำการแสดงออกของอินทรีย์ (Organism) ที่แสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด และจินตนาการ ซึ่งเจ้าของพฤติกรรมเท่านั้นที่รู้ได้ และในส่วนที่บุคคลอื่นก็สามารถรู้ได้ที่เรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior)[๘]

จากความหมายต่าง ๆ จากผู้รู้ ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น พอจะสรุปความหมายของ พฤติกรรม ได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ของบุคล ที่แสดงออก ทั้งที่เป็นการแสดงออกทางร่างกายหรือรูปธรรมและการแสดงออกทางความคิดอันเป็นนามธรรม เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า เช่น ทางกล้ามเนื้อ ความคิด และอารมณ์ เป็นต้น

---

[๕] **ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒**, อ้างแล้ว, หน้า ๕๗๒.

[๖] ประภาเพ็ญ สุวรรณ, **ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอานามัย**, อ้างแล้ว, หน้า ๑๕.

[๗] สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, **การปรับพฤติกรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีรพัธนา, ๒๕๒๖), หน้า ๒ - ๓.

[๘] ลักขณา สิริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖.

๒.๒.๒ ประเภทของพฤติกรรม

พฤติกรรม สามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังต่อไปนี้

๑) พฤติกรรมภายนอก หรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่บุคคลอื่นนอกเหนือจากเจ้าของพฤติกรรมรู้ สำหรับบุคคลอื่นต้องอาศัยการสังเกตหรือเครื่องมือช่วยสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูล จึงมีการจำแนกพฤติกรรมภายนอกได้อีก ๒ ประเภทย่อย ๆ คือ

(๑.๑) พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลอื่นสามารถสังเกตได้โดยการใช้ตาสังเกตเพียงอย่างเดียวก็รับรู้ได้อย่างมีความหมายต่อกระบวนการคิดมากกว่าประสาทสัมผัสอื่น เพราะตาสามารถส่งต่อยังประสาทสัมผัสอื่น ๆ ได้ ทั้งหู จมูก เป็นต้น

(๑.๒) พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลอื่นต้องใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตจึงจะเห็นได้ และทำให้ได้ข้อมูลแม่นยำ เช่น การเต้นของหัวใจ คลื่นสมอง ความดันโลหิต เป็นต้น

๒) พฤติกรรมภายใน หรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือพฤติกรรมที่บุคคลอื่นไม่สามารถเห็นได้หรือสังเกตเห็นได้ยาก เพราะเป็นการกระทำของอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกาย เช่น ความคิด (Idea) อารมณ์ (Emotion) ความรู้สึก (Feeling) เป็นต้น

การแบ่งพฤติกรรมทั้ง ๒ ประการนี้ อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมภายนอกเป็นผลของพฤติกรรมแบบปกปิด และในขณะเดียวกันนั้นพฤติกรรมแบบปกปิดอาจมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมภายนอกได้ด้วยเช่นกัน

๒.๒.๓ ทฤษฎีพฤติกรรมและขบวนการกลุ่ม (Theories of Group Behavior and Process)

ทฤษฎีนี้มีนักจิตวิทยาสังคมและนักสังคมวิทยาให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ เคลอร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ได้ศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่ม และได้ตั้งทฤษฎีเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ขึ้น ในปัจจุบันได้มีผู้สนใจ การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้เป็นพื้นฐาน ในการให้การสนับสนุนบุคคลให้บรรลุถึงเป้าหมายโดยมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการและสามารถจะนำกลุ่มมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ๓ ลักษณะ คือ

๑) เป็นตัวกลางในการเปลี่ยน (Medium of Change) กล่าวคือ กลุ่มจะเป็นตัวกลางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก และสามารถทำให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

๒) เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง (Target of Change) ถึงแม้ว่าเป็นหมายในการนำกระบวนการกลุ่มเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็ตาม แต่เป้าหมายที่แท้จริง ต้องการให้ทั้งกลุ่มเปลี่ยนพฤติกรรม

๓) เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง (Agent of Change) พฤติกรรมหลายอย่างของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง

๒.๒.๔ ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม

ในการศึกษาพฤติกรรมนั้นจำเป็นต้องแยกบุคคลที่เป็นผู้นำและไม่เป็นผู้นำออกเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาเชิงพฤติกรรม แต่ในที่นี้ผู้ศึกษาใคร่ขอแสดงถึงทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavior Theories of LeaderShip) คือ ทฤษฎีที่เสนอความเห็นว่ามีพฤติกรรมเฉพาะที่แยกผู้นำออกจากคนที่ไม่ได้เป็นผู้นำ

การศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State Studies) เกี่ยวกับทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรม ในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ โดยพยายามสะสมสวงหาทัศนะของพฤติกรรมของผู้นำ เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด และเป็นแบบจำลองที่เห็นได้ชัดเจน โดยเริ่มต้นจากผู้นำที่หลากหลายเป็นจำนวนมากกว่า ๑,๐๐๐ ชนิด นักวิจัยได้พยายามจัดเป็นหมวดหมู่ให้แคบลงจนเหลือเพียง ๒ ทัศนะใหญ่ ๆ ได้แก่

๑) ผู้นำที่คำนึงถึงตนเองเป็นหลัก (Initiating Structure) เป็นลักษณะของผู้นำที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของตัวเองเป็นหลัก และคาดหวังผลงานของผู้ได้บังคับบัญชาว่าจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ตนวางไว้ ตลอดจนการสร้างสรรค์ในการทำงานสูง

๒) ผู้นำที่คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก (Consideration) เป็นผู้นำที่มีลักษณะแสดงความเป็นมิตร ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ และความอบอุ่น ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ได้บังคับบัญชา ผู้นำประเภทนี้จะไว้วางใจผู้ได้บังคับบัญชา ยอมรับนับถือความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน มีความห่วงใย เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ให้ความช่วยเหลือเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

กำนันและผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช ๒๔๕๗ นั้น มุ่งเน้นให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นนักปกครองที่ใช้อำนาจในการปกครองดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่เป็นหลัก ดังพระประสงค์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ต้องการจะให้กำนันกับผู้ใหญ่บ้านซึ่งราษฎรเลือกสรรขึ้นโดยความยินยอม เอาเป็นธุระปรึกษาหารือช่วยกันรักษาบรรดาการในตำบลให้เรียบร้อยตลอดตำบล และเป็นหูเป็นตาของประชาชน ซึ่งราชทะเยอทะยานจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

๒.๓.๑ กำนันผู้ใหญ่บ้านสมัยก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕

การปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ของไทยก่อนการปฏิรูปการปกครองในรัชกาลที่ ๕ นั้น การปกครองภายในของแต่ละเมืองมี เจ้าเมือง ผู้รั้งเมือง หรือที่เรียกในสมัยหลังว่า ผู้ว่าราชการเมืองเป็น

ผู้มีอำนาจปกครองสูงสุด และมีกรมการเมือง อันประกอบไปด้วย ปลัดเมือง ยกกระบัตร จ่าเมือง รองจ่าเมือง แพ่ง รองแพ่ง ศุกฆมาตรา รองศุกฆมาตรา สัสดี[๕๕] ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าเมืองในการบริหารราชการต่าง ๆ ภายในเมือง ในส่วนของการปกครองในระดับที่เล็กกว่าเมืองนั้น ได้มีการจัดการปกครองในรูปของแขวงหัวเมือง โดยที่แต่ละเมืองจะมีจำนวนแขวงมากน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของเมืองนั้น ๆ และแขวงแต่ละแขวงปรากฏว่ามีหมื่นแขวงเป็นหัวหน้า มีอำนาจบังคับบัญชาปกครองพื้นที่ตำบลที่ขึ้นอยู่กับแขวงของตน ในแต่ละตำบลจะมีกำนันเป็นผู้ปกครอง กำนันจะรับผิดชอบในการดูแลหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีนายบ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลลูกบ้านในเขตหมู่บ้านของตน

การตั้งตำแหน่ง กำนัน ในฐานะที่เป็นผู้ปกครองในระดับตำบลนี้ มีแนวคิดที่แตกต่างจากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า

ชัย เรืองศิลป์ "ได้สันนิษฐานว่าการปกครองที่มีกำนันและผู้ใหญ่บ้าน คงเริ่มต้นขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ก็ไม่อาจระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีขึ้นในช่วงรัชสมัยใด"[๕๖]

พฤทธิ์ พลอยงาม มีความเห็นว่า ในสมัยอยุธยาไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีกำนันทำหน้าที่ปกครองตำบล พบ แต่ตำแหน่ง "กำนันนา" ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการเก็บค่านา คือ จะทำหน้าที่ช่วยเหลือข้าหลวงเสนาในการรังวัดและประเมินค่านาของราษฎร เมื่อถึงคราวข้าระค่านาถีดี หรือเมื่อจะมีการสำรวจไร่นาครั้งใหม่ถีดี กำนันนาจะเป็นผู้ป่าวประกาศให้ชาวนารู้กันล่วงหน้า และเป็นผู้นำเจ้าหน้าที่สำรวจไปชี้เขตที่นาของราษฎรแต่ละคน[๕๗]

---

[๕๕] ควอริช เวลส์, **การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ**, แปลโดย กาญจนี ละอองศรี และยุพา ชุมจันทร์, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๕๖.

[๕๖] **ชัย เรืองศิลป์, ประวัติศาสตร์สังคมไทยสมัยโบราณก่อนศตวรรษที่ ๒๕**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมเนศ, ๒๕๒๓), หน้า ๑๖๑ - ๑๖๒.

[๕๗] พฤทธิ์ พลอยงาม, "การวิเคราะห์ปัญหาเชิงกฎหมายเกี่ยวกับฐานะของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการเลือกตั้ง", **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๖, หน้า ๓๓ - ๓๔.

คมเนตร ณาณโสภณ มีความเห็นว่า ยังมีหลักฐานกล่าวถึงตำแหน่ง กำนันตลาด อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ตำแหน่งกำนันตลาดนี้มีอำนาจหน้าที่ควบคุมราคาสินค้า ควบคุมการซื้อขายสิ่งของต้องห้ามในตลาด เก็บภาษีอากรการค้า ตรวจสอบดวงตราที่ใช้ในราชการ และแจ้งประกาศต่าง ๆ ของทางราชการให้ราษฎรทราบ[๖]

จะเห็นได้ว่า ตำแหน่ง "กำนัน" ในสมัยก่อนคงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในทางเศรษฐกิจ และการเก็บผลประโยชน์แผ่นดินมากกว่าจะเป็นเจ้าพนักงานปกครองดูแลลูกบ้าน หรือสืบจับติดตามผู้ร้ายจนกระทั่งถึงในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการทำหน้าที่ติดตามจับกระบือและผู้ร้ายของกำนันขึ้นแล้ว ซึ่ง "กำนัน" ที่ทำหน้าที่จับผู้ร้ายนี้ยังคงเป็นคนเดียวกับ "กำนันนา" ที่เดินนำช้าหลวงประเมินค่านา[๗] เพียงแต่คำเรียกในระยะถูกทอนให้สั้นลง แม้หลักฐานที่พบในสมัยรัชกาลที่ ๓ นี้จะไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าตำแหน่ง "กำนัน" ที่มีฐานะเป็นพนักงานปกครองตำบลเริ่มมีขึ้นเมื่อใด แต่ก็เป็นหลักฐานที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่า "กำนัน" ในสมัยนี้ได้มีอำนาจหน้าที่สองลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บค่านาราษฎรและอำนาจหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองตำบล

ในส่วนของตำแหน่งผู้ปกครองหมู่บ้าน คือ นายบ้าน หรือผู้ใหญ่บ้าน พบว่ามีหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองดูแลลูกบ้าน และการรักษาความสงบเรียบร้อยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้วสำหรับการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น เจ้าเมือง หรือผู้ว่าราชการเมืองคัดเรียกกันในปัจจุบันเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้ง และจากสภาพการปกครองหัวเมืองแบบ "กินเมือง" ในสมัยก่อนการปฏิรูปการปกครองนั้น ถือหลักว่าหัวเมืองแต่ละแห่งต้องรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่นของตนเอง ฉะนั้น การแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงมักแต่งตั้งเอาจากผู้ที่ราษฎรให้ความเคารพนับถือ หรือมีอิทธิพล มีพรรคพวกมากในหมู่บ้านเป็นลักษณะ เรื่องเช่นนี้ส่งผลให้ผู้นำตามธรรมชาติในชุมชนหมู่บ้านบางกลุ่มกลายมาเป็นผู้นำท้องถิ่นหมู่บ้านแบบทางการ ที่มีอำนาจหน้าที่สถานะ และมีบทบาทเป็นผู้นำท้องถิ่นในระดับสูง ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นอื่น ๆ เช่นพระสงฆ์ ผู้นำชาวบ้านอื่น ๆ มีสถานะบทบาทหน้าที่ในลำดับรองลงไป[๘]

---

[๖] คมเนตร ณาณโสภณ, "อำนาจท้องถิ่นแบบจารีตและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในยุคเทศาภิบาล", **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๔, หน้า ๔๙-๕๐.

[๗] เรื่องเดียวกัน.

[๘] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑ - ๕๒.

แต่อย่างไรก็ดี แม้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้นำท้องถิ่นแบบทางการที่อำนาจรัฐส่วนกลางให้การรับรอง แต่อำนาจรัฐส่วนกลางในสมัยนั้น ก็มีอย่างจำกัด คือ ไม่สามารถที่จะควบคุมผู้นำท้องถิ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับระบบราชการได้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงไม่ได้มีฐานะเป็นตัวแทนหรือข้าราชการของรัฐอย่างเต็มตัว ที่คอยรับเงินเดือนตอบแทนจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์ (หรือมูลนายในระบบไพร่) ภายในท้องถิ่นมากกว่าอำนาจรัฐจากส่วนกลาง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีอิสระในการเลี้ยงชีพของตนเอง ทั้งในด้านกิจการส่วนตัว และการสามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้

๒.๓.๒ กำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองจากระบบการปกครองแบบ "กินเมือง" แต่เดิม มาสู่ระบบการปกครองแบบใหม่ที่เรียกว่า "เทศาภิบาล" เป็นการปกครองที่ดึงเอาอำนาจการปกครองท้องถิ่นเข้ามาไว้ในส่วนกลางอย่างเป็นระเบียบ โดยมีมณฑลเทศาภิบาลเป็นเขตการปกครองที่ใหญ่ที่สุด รองลงไปได้แก่จังหวัดต่าง ๆ และภายในแต่ละจังหวัดได้มีการแบ่งเขตออกเป็นอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ สำหรับการดำเนินการในระยะแรกสมเด็จกรมดำรงราชานุภาพได้ทรงจัดการปกครองในพื้นที่ระดับมณฑลและจังหวัดก่อน ด้วยการส่งข้าหลวงออกไปประจำตามมณฑล และจังหวัดต่าง ๆ เพื่อดำเนินการปรับปรุงระเบียบในการบริหารราชการให้เป็นแบบแผนเดียวกันทั่วราชอาณาจักร ในระยะต่อมา สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงเริ่มดำเนินการจัดการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยทรงวางแผนงานไว้ ดังนี้

ฉันรู้สึกว่าขั้นต่อไปที่จะดำเนินการนั้นมีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ การปกครอง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน และการควบคุมดูแลราษฎร แต่ก่อนของเรานั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการแบ่งราษฎรออกเป็นส่วน ๆ อีกนัยหนึ่ง รัฐบาลใช้การเกณฑ์คนในแหล่งไหนก็ตามที่เขาอยู่โดยผ่านทางหัวหน้าตำบลและหมู่บ้าน ด้วยวิธีนั้น คนเหล่านี้สามารถที่จะออกคำสั่งโดยไม่คำนึงเขตแบ่งอำเภอ ผลก็ คือมีการขัดกันเรื่องเขต เรื่องแรงงานไพร่ และเรื่องเงินค่า "ราชการ" ฉันวางแผนที่จะจัดระเบียบการ ปกครองในเรื่องนี้เสียใหม่ โดยกลับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เสีย ฉันต้องการให้ราษฎรอยู่ภายใต้ ผู้ใหญ่บ้านในเขตที่ตนอยู่ และผู้ใหญ่บ้านหลาย ๆ คนก็ไปขึ้นกับกำนันคนหนึ่งฉันไม่ต้องการให้ ราษฎรเป็นทาษของขุนนางคนหนึ่งคนใด หรือเป็นคนรับใช้ของเจ้านายคนใดหรือใช้แรงงาน หรือเงิน ค่าราชการแก่ส่วนหนึ่งส่วนใด ฉันต้องการให้ราษฎรเป็นพลเมืองที่เท่าเทียมกัน

ถ้าเราสามารถมีรากฐาน การปกครองเช่นนี้ได้ เราก็จะสามารถระดมราษฎรได้ สามารถสอบสวนการทำความผิด และกล่าว โดยทั่วไป จะสามารถปกครองราษฎรได้ง่ายกว่าแต่ก่อน"[๙]

นอกจากนี้ เตช บุนนาค ยังได้กล่าวไว้ในเรื่องเดียวกันอีกว่า

จากแนวทางในการปรับปรุงการปกครองของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทำให้ตำบลและหมู่บ้านกลายเป็นหน่วยการปกครองที่มีพื้นที่และขอบเขตที่ชัดเจน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงใช้ในการดึงคนในระบบไพร่ที่สังกัดมูลนายต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นพลเมืองที่เท่าเทียมกันของรัฐสมัยใหม่ โดยสังกัดอยู่ในเขตการปกครองที่มีพื้นที่ชัดเจน ภายใต้การปกครองของผู้ใหญ่บ้านและกำนันตามลำดับ ซึ่งตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนันที่ทรงจัดขึ้นใหม่นั้น ไม่ได้ทรงส่งข้าหลวงจากส่วนกลางไปทำการปกครองอย่างเช่นที่กระทำในระดับมณฑล จังหวัด และอำเภอ แต่พระองค์ได้ทรงดึงเอาคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองรูปแบบใหม่นี้ ด้วยการให้ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งกันขึ้นเอง"[๑๐]

สำหรับการส่งเสริมแผนการปฏิรูปการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมอบหมายให้หลวงเทศาจิตรวิจารณ์ (เส็ง วิริยศิริ) ไปทดลองจัดระเบียบการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันในอำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา โดยในครั้งนั้นหลวงเทศาจิตรวิจารณ์ได้จัดรวมครอบครัวที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้ ๆ กันราว ๑๐ ครัวเรือน เข้าเป็นหมู่บ้าน แล้วให้หัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาหนึ่งคน จากนั้นก็ให้ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับเลือกเข้ามาจากหมู่บ้านต่าง ๆ เลือกบุคคลหนึ่งในหมู่ของพวกตนขึ้นมาเป็นกำนัน ซึ่งการจัดระเบียบการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามวิธีการนี้ ส่งผลให้อำเภอบางปะอินจัดแบ่งเขตการปกครองอำเภอนั้นออกเป็น ๓๒ ตำบล"[๑๑]

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น หลวงเทศาจิตรวิจารณ์ได้กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่น การป้องกันอาชญากรรม และระงับข้อพิพาททางแพ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ยกเว้นคดีอาญาที่ต้องโอนให้กับเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ สำหรับผลประโยชน์ตอบแทน กำนันจะได้รับคงอยู่ในรูปของสิบลดของเงินค่านา (คือ เงินหลวงที่เก็บค่านาได้เท่าใดในแขวงนี้แล้วสิบลดชักหนึ่ง หนึ่งส่วนนี้นำมาแบ่งเป็นส่วนเล็กอีกสิบ ส่วนให้ กำนัน ๓ ส่วน นายแขวง ๒ ส่วน เจ้าเมือง ๑ ส่วน และข้าหลวงเสนาอีก ๔ ส่วน)

---

[๙]เตช บุนนาค, **การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๕๘**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒), หน้า ๑๕๐ - ๑๕๑.

[๑๐]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๓.

[๑๑]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๑.

พบว่า สิบส่วนลดค่านาส่วนที่เป็นของกำนันมีอัตราสูงสุดเพียง ๑๐๐ บาทต่อปี สำหรับผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ กำนันจะได้รับ ค่ากฎหมายตราสิน ค่าอาชัด ค่าเหยียบย้ำประเภทละ ๑ บาท ๓๒ อัฐ[๖๖]

การทดลองจัดระเบียบการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบางปะอินนี้ ถือได้ว่าประสบผลสำเร็จเป็นส่วนใหญ่และเป็นวางรากฐานของรูปแบบการปกครองท้องที่แบบใหม่ ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งตำบลและหมู่บ้านตามหัวเมืองใกล้ ๆ ที่มีการคมนาคมไปมาสะดวกเพิ่มขึ้นอีกด้วย ครั้นในปี ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ ขึ้นซึ่งนับได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่ได้จัดรูปการปกครองท้องที่ในระดับหมู่บ้านและตำบลไว้อย่างชัดเจน แม้ในระยะเวลาต่อมาพระราชบัญญัติฉบับนี้จะได้ถูกยกเลิก และได้มีการประกาศพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ขึ้นแทน แต่สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ยังใช้เป็นหลักในการปกครองท้องที่ตราบเท่าทุกวันนี้[๖๗]

๒.๓.๓ การจัดรูปการปกครองตำบลและหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ ได้จัดรูปแบบการปกครองในระดับหมู่บ้านและตำบล ดังนี้

๑) การจัดหน่วยการปกครองชั้นหมู่บ้าน

หมู่บ้านถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของมณฑล สำหรับหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งหมู่บ้านตามแบบแผนที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายแต่แรกกำหนดว่าครัวเรือนประมาณ ๑๐ ครัวเรือน หรือมีราษฎรชายหญิงประมาณ ๑๐๐ คน ให้จัดขึ้นเป็นหนึ่งหมู่บ้าน แต่ต่อมาเมื่อราษฎรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจึงได้ขยายเขตหมู่บ้านโดยถือเอาจำนวนประชากรประมาณ ๒๐๐ คนเป็นเกณฑ์ แต่ถ้าหากว่าเป็นท้องที่ที่มีบ้านเรือนตั้งห่างกันอันยากแก่การปกครอง ถ้าจัดมารวมกันก็ได้จัดเป็นหมู่บ้านต่างหาก แต่ต้องไม่ต่ำกว่า ๕ บ้านในหมู่บ้านหนึ่งให้มีผู้ใหญ่บ้านหนึ่งคนมาจากการเลือกตั้งของราษฎร โดยวิธีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านนั้น ก็ให้ราษฎรชายหญิง ซึ่งตั้งบ้านเรือนหรือจอดเรือแพประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ประชุมกันเลือกเจ้าบ้านที่คนนับถือให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง โดยการเลือกนี้จะทำการโดยเปิดเผย หรือออกเสียงเป็นการลับก็ได้ตามความเห็นของราษฎรส่วนใหญ่ ในการนี้ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ไว้ดังนี้ คือ

---

[๖๖]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

[๖๗]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

(๑) ผู้ที่จะถูกเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้นจะต้องเป็นชายที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๑ ปี

(๒) เป็นคนในบังคับของประเทศสยามตามพระราชกำหนดกฎหมาย

(๓) ไม่เป็นทหารประจำการ

สำหรับวาระการสิ้นสุดในดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านพระราชบัญญัติได้กำหนดไว้ดังนี้

(๑) ไปอยู่เสียพ้นท้องที่หมู่บ้านที่ได้ว่ากล่าว โดยไม่มีกำหนดกลับ หรือกำหนดเกินกว่า ๖ เดือนขึ้นไป

(๒) ต้องราชทัณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใด นับแต่ต้องถูกจำคุกขึ้นไป

(๓) ไปมียศและตำแหน่งราชการอย่างอื่น ซึ่งจะทำการในหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านไม่ได้

(๔) กระทำการทุจริตในหน้าที่

(๕) ลูกบ้านในหมู่บ้านนั้น โดยมากด้วยกันร้องขอให้เปลี่ยน

(๖) ลูกบ้านอพยพไปอยู่ที่อื่นเสียจนเป็นหมู่บ้านไม่ได้ และผู้ว่าราชการเมืองมีคำสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านนั้นออกเสียจากตำแหน่ง

จากข้อบัญญัติในดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการที่รัฐกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และวาระในการสิ้นสุดตำแหน่งไว้นั้น น่าจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของอำนาจรัฐส่วนกลางในการเข้าควบคุมท้องถิ่นในระดับล่างสุด ด้วยการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำท้องถิ่นที่รัฐเห็นสมควรดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองรูปแบบใหม่และกีดกันไม่ให้ผู้มีอำนาจท้องถิ่นซึ่งอยู่นอกระบบราชการ เช่น นักเลงโต หรือผู้มีคุณสมบัติไม่เหมาะสม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองแบบใหม่ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พระราชบัญญัติได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ช่วยป้องกันความทุกข์และภัยอันจะมีมาถึงลูกบ้านโดยเต็มกำลังความสามารถ และต้องหมั่นปรึกษาหารือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านคนอื่น ๆ ภายในตำบลเพื่อช่วยกันจัดการธุระและการงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ถ้าลูกบ้านคนใดประพฤติชั่วร้ายผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ต้องเรียกตัวมาอบรมสั่งสอน ถ้าว่าไม่ฟังให้จับตัวส่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นธุระในการตรวจตราตนเอง เหตุร้ายที่สงสัยว่าจะเป็นการผิดกฎหมาย และเหตุการณ์แปลกประหลาดที่เกิดขึ้น จะต้องรีบแจ้งต่อกำนันให้ทราบโดยเร็ว ในกรณีที่มีโจรผู้ร้ายหรือเกิดไฟไหม้ในหมู่บ้านที่ตนปกครอง หรือหมู่บ้านใกล้เคียงต้องเรียกลูกบ้านช่วยกันต่อสู้จับโจรผู้ร้ายและช่วยดับไฟ ในหมู่บ้านหนึ่งนั้น ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดหาเครื่องสัญญาณตีเรียกลูกบ้านไว้ให้พร้อม เช่น ฆ้อง กลอง เกราะ เป็นต้น เพื่อเวลาเกิดเหตุ

ขึ้น ลูกบ้านจะได้มาช่วยโดยพร้อมกัน นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นนายทะเบียนสำมะโนครัวประจำหมู่บ้าน โดยต้องคอยจัดทำให้ถูกต้องเสมอ[๒๙]

นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านยังมีอำนาจในการลงโทษลูกบ้าน ในกรณีที่ลูกบ้านขัดขืนไม่มาช่วยตามสัญญาเรียก ลูกบ้านจะมีความผิดและถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๖๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ โดยผู้ใหญ่บ้านจะเอาตัวลูกบ้านส่งกำนัน เพื่อนำส่งต่อนายอำเภอจะได้ไต่สวนหาหลักฐาน และลงโทษผู้ทำผิดตามโทษานุโทษต่อไป หรือในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านบังคับบัญชาตามหน้าที่ราชการ และลูกบ้านคนใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม หรือล่อลวงยุยงผู้ใหญ่บ้านด้วยประการใด ๆ ลูกบ้านคนนั้นมีโทษถึงจำคุก อย่างไรก็ตามหากผู้ใหญ่บ้านละเมิดหน้าที่ก็ต้องได้รับโทษเหมือนกัน

๒) การจัดหน่วยการปกครองชั้นตำบล

ตามพระราชบัญญัติกำหนดให้รวมหมู่บ้านท้องที่หนึ่ง ๆ ประมาณ ๑๐ หมู่บ้าน จัดตั้งขึ้นเป็นหนึ่งตำบล โดยการกำหนดเขตตำบลนี้ให้ถือเอาอาณาเขตตามธรรมชาติ เช่น ลำห้วย หนอง คลองบึง หรือสิ่งธรรมชาติที่จะให้เห็นเป็นสำคัญได้ หากไม่มีเขตธรรมชาติดังกล่าวก็ให้ผู้ว่าราชการเมืองปักหมายเขตกำหนดตำบลนั้นให้ทราบชัดแจ้งและถาวรไว้

ในตำบลหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วย "กำนัน" เป็นหัวหน้าปกครองตำบล และมีสารวัตรกำนันเป็นผู้ช่วยจำนวน ๒ คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยกำนันในงานด้านต่าง ๆ ซึ่งตำแหน่งสารวัตรกำนันนี้มาจากการแต่งตั้งของกำนัน ภายใต้ความเห็นชอบของผู้ว่าราชการเมือง ส่วนแพทย์ประจำตำบลตาม

พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่ได้กำหนดไว้ในส่วนของการเลือกกำนัน ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลเป็นผู้คัดเลือกกันขึ้นมาเองภายใน โดยมีนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่นั้นเป็นประธานในการเลือก และผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้แต่งตั้ง ส่วนเหตุอันจะทำให้กำนันออกจากตำแหน่งมีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. เมื่อกำนันต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วยเหตุใด ๆ

๒. เมื่อผู้ใหญ่บ้านส่วนมากในตำบลนั้นขอให้เปลี่ยนกำนัน

๓. เมื่อกำนันมีความผิดหรือไม่สามารถ ผู้ว่าราชการเมืองจะให้เลือกตั้งใหม่ก็ได้

ส่วนอำนาจหน้าที่ของกำนันตามพระราชบัญญัติ ได้แก่ หน้าที่ดูแลรักษาความปกติสุขและความสงบเรียบร้อยในเขตตำบลของตน นำประกาศหรือคำสั่งในราชการแจ้งให้ราษฎรลูกบ้านทราบ รับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ เสนอต่ออำเภอ มีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมาย สงเคราะห์คนเดินทาง สอดส่องคนเดินทางเข้ามาในตำบล รวมทั้ง

---

[๒๙] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

หนังสืออ้างอิง
(REFERNCE BOOK)
ให้ใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

สงเคราะห์คนเดินทางด้วยราชการ สำรวจและเก็บรักษาบัญชียอดสำมะโนครัว และสำรวจเก็บภาษีอากร นอกจากนี้กำนันยังมีอำนาจปกครองบังคับบัญชาผู้ใหญ่บ้านได้ทุกหมู่บ้านในเขตตำบล ทั้งมีอำนาจในการเปรียบเทียบความแพ่ง ที่มีเบี้ยปรับหรือทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐๐ บาท และในสมัยดังกล่าวนั้นกำนันต้องถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในพิธีประจำปีด้วย[๖๕] สำหรับการควบคุมและบทลงโทษกำนันนั้น พระราชบัญญัติก็ได้กำหนดไว้เช่นกัน คือ ถ้ากำนันละเมิดหน้าที่ที่กล่าวหา ต้องโทษปรับไหมเป็นเงินไม่เกิน ๔๕ บาท แต่ถ้าความผิดต้องโทษตามกฎหมาย ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าที่กฎหมายกำหนด[๖๖]

อย่างไรก็ตาม นอกจากการปฏิรูปการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดถึงการจัดรูปการปกครองระดับแขวงหรืออำเภอด้วย ซึ่งการจัดรูปการปกครองดังกล่าวได้ส่งผลให้ "นายอำเภอ" ควบคุมกำนันผู้ใหญ่บ้านอีกทอดหนึ่งจะเห็นได้ว่า การออกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.๑๑๖ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองและการบริหารราชการในท้องถิ่นขึ้นใหม่ ส่งผลให้มีแบบแผนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามสายบังคับบัญชาการ ขณะเดียวกันก็กำหนดขอบข่ายและอาณาเขตของส่วนราชการลดหลั่นกันตามลำดับด้วย กล่าวคือ มีการรวมครัวเรือนหลายครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันจัดเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดเรียกว่า "หมู่บ้าน" มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองคนหนึ่ง รวมหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้านในละแวกเดียวกันตั้งขึ้นเป็น "ตำบล" หนึ่ง มีกำนันเป็นผู้ปกครอง รวมหลาย ๆ ตำบลขึ้นเป็นเขตปกครองที่เรียกว่า "อำเภอ" อยู่ในความควบคุมดูแลของนายอำเภอ รวมหลาย ๆ อำเภอเป็นหนึ่ง"เมือง" มีผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ปกครอง และสุดท้ายรวมเมืองตั้งแต่สองเมืองขึ้นไปเป็น "มณฑล" โดยมีข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งลักษณะโครงสร้างการปกครองทั้งหมดนี้ ทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ผลก็คือ รัฐส่วนกลางที่กรุงเทพฯ มีเอกภาพในการบริหารงานและควบคุมบังคับบัญชาหัวเมืองไปทั่วตลอดจนถึงระดับหมู่บ้าน

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า การปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ส่งผลให้ผู้นำแบบทางการในระบบกินเมืองแต่เดิม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าเมือง กรมการเมือง ลงมาถึงกรมการอำเภอทั้งหลายกลายเป็นข้าราชการในระบบใหม่ ที่ได้รับพระราชทานเงินเดือนประจำ รวมทั้งยศตำแหน่งตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่าง ๆ ส่วนกำนันผู้ใหญ่บ้านแม้จะเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ถูกดึงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบบใหม่ แต่ก็มีสถานะที่แตกต่างจากผู้นำในระดับที่สูงกว่า คือมี

---

[๖๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔ - ๒๗.

[๖๖] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มมร.
ผู้ใดพบอยู่ในที่อันไม่สมควร
โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอบคุณ

สถานะ "กึ่งข้าราชการ" ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อบังคับในเรื่องของการรับเงินเดือน และวินัยต่าง ๆ ของทางราชการ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมและการผูกมัดโดยระเบียบและสายการบังคับบัญชาที่

กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญต่อการบริหารราชการในภูมิภาคมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ การจัดหน่วยการปกครองระดับตำบล หมู่บ้านมีมานานแล้ว แต่ไม่ได้จัดการปกครองเป็นรูปแบบทางการ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมอบหมายให้หลวงเทศาจิตวิจารณ์ไปทดลองจัดตั้งขึ้นที่บางปะอิน โดยทดลองตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเพื่อปกครองตำบล หมู่บ้านบางปะอินประสบผลสำเร็จ ต่อมาจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ (ซึ่งตรงกับพ.ศ. ๒๔๔๐) เป็นแม่บทในการจัดระเบียบการปกครองตำบลและหมู่บ้านทั่วทั้งประเทศเป็นฉบับแรก ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๖ ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ขึ้นใช้บังคับแทน และยังคงใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยมี การแก้ไขเพิ่มเติมเป็นครั้งคราวซึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ การจัดการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้าน เป็นลักษณะการปกครองขั้นพื้นฐานของประเทศ ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ ๘๐ อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นชนบททั่วประเทศและอยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบตำบลหมู่บ้านซึ่งผู้มีความสำคัญในการปกครองตำบลและหมู่บ้าน คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงตามวิถีทางประชาธิปไตย

๒.๓.๓ กำนันผู้ใหญ่บ้านภายหลังการปฏิรูปการปกครองจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๐

๑) โครงสร้างการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน

ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ ปกครองท้องที่มาได้ ๑๑๗ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ขึ้นแทน และยังคงใช้เป็นหลักในการปกครองท้องที่ในระดับตำบลและหมู่บ้านมาจนถึงทุกวันนี้ แม้จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในรายละเอียดต่าง ๆ เท่านั้น แต่สาระสำคัญของการปกครองก็ยังมิได้เปลี่ยนแปลงไปมากมายแต่อย่างใด โดยเฉพาะโครงสร้างการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน มีสาระสำคัญที่พอจะสรุปได้ดังนี้

โครงสร้างการปกครองในระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของราษฎรที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน จนถึงวันเลือกตั้ง ส่วนคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านนั้นได้มีการแก้ไขปรับปรุงมาโดยตลอด

จนใน “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

๑. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

๒. อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ ในวันรับเลือกตั้ง

๓. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี จนถึงวันเลือก และเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน

๔. เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๕. ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

๖. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

๗. ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ

๘. ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม

๙. ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

๑๐. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปีนับแต่วันพ้นโทษ

๑๑. ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ากฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานความผิดเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก

๑๒. ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนร้องขอให้ออกจากตำแหน่ง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันถูกให้ออก

๑๓. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

๑๔. มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นหรือผ่อนผันได้

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่เริ่มตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้กำหนดให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไม่น้อยกว่า ๒ คน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ เพื่อช่วยป้องกันภัยจากการคุกคามของคอมมิวนิสต์ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีการแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง คือ ให้เพิ่มผู้ช่วยฝ่ายปกครองขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่ง ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันจึงประกอบด้วย

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ให้มีหมู่บ้านละ ๒ คน ถ้าจำเป็นต้องมีมากกว่า ๒ คน ให้ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จะจัดให้มีได้ในหมู่บ้านใดเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร โดยให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

"คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการที่ถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๖ และมีการแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๕"[๒๕] โดยกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนตามที่นายอำเภอเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๒ คน เป็นกรรมการโดยการเลือกตั้ง มีหน้าให้

---

[๒๕] สุพจน์ รอดเรือง, "กำนันกับปัญหาการปกครองตำบล", **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๕, หน้า ๕๓.

คำปรึกษาและเสนอข้อแนะนำแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

โครงสร้างการปกครองในระดับตำบล ประกอบด้วย

กำนัน เป็นผู้ปกครองตำบล ซึ่งราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกหมู่บ้านในตำบลนั้น เป็นผู้เลือกตั้งจากผู้ใหญ่บ้านที่จะสมัครเป็นกำนัน นอกจากนี้ยังมี สารวัตรกำนัน, แพทย์ประจำตำบล, คณะกรรมการตำบล เป็นต้น

โครงสร้างการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ถือได้ว่าเป็นโครงสร้างที่อยู่คู่กับบริบททางสังคมการเมืองไทยมาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ผู้นำคณะราษฎรในขณะนั้น จะให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก โดยวางแผนจะให้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ แต่โครงสร้างในการปกครองท้องที่ในรูปหมู่บ้านและตำบล ซึ่งมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการนั้นก็ยังคงดำรงอยู่ โดยไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะอยู่ต่อไปอีกนานสักเท่าใด

๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

พระยามหาอำมาตยาธิบดี สรุปหน้าที่ของกำนันไว้ว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกำนันก็ยังมีอำนาจหน้าที่เพียงเล็กน้อย คือ รักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ ป้องกันการโจรกรรมผู้ร้าย ถ้าเป็นความทะเลาะวิวาทเล็กน้อย กำนันเปรียบเทียบตกลงกันได้ เว้นแต่ไม่ยอมตกลงกัน ถ้าเป็นความฉกรรจ์ เช่น กับความปล้นฆ่ากัน ฟันกันมีบาดแผลถึงสาหัส กำนัน (ถึงจะอยู่ไกลสักเท่าใดก็ตามที) ต้องนำมาส่งหลวงพลตระลาการนายแขวงฯ จะได้ตัดสินว่ากล่าวเปรียบเทียบในส่วนชั้นความไม่ฉกรรจ์ ถ้าไม่ตกลงหรือเป็นความฉกรรจ์ หลวงพลตระลาการจึงบอกส่งกรุงเก่า[๒๙]

อาษา เมฆสวรรค์ สรุปไว้ว่า อำนาจหน้าที่ของกำนันตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ มี ดังนี้

๑. อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน คือ มีหน้าที่ดูแลรักษาความปกติสุขและความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านของตน นำประกาศหรือคำสั่งในราชการแจ้งให้ราษฎรลูกบ้านทราบ รับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ เสนอต่อกำนันเรียกร้องสั่งลูกบ้านให้ทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และมีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายส่งกำนัน

---

[๒๙]พระยามหาอำมาตยาธิบดี, การจัดตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คราวแรก, เรื่องมหาดไทย, ใน **อนุสรณ์เนื่องในงานฉลองวันที่ระลึกกระทรวงมหาดไทยครบรอบ ๖๐ ปีบริบูรณ์**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, ๒๔๕๕), หน้า ๑๒๖.

๒. มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาผู้ใหญ่บ้านได้ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลทั้งมีหน้าที่ในการสำรวจเก็บภาษีอากรและเสนอเหตุการณ์หรือคนที่ต้องคดีต่ออำเภอจากการพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นได้ว่า มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราความทุกข์สุขของราษฎรตามพื้นบ้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญอย่างหนึ่งในการปกครองบ้านเมือง นอกจากนั้น ก็เพื่อรักษาพระราชอำนาจตามกำหนดกฎหมายให้ประชาชนพึงปฏิบัติตามด้วยความเรียบร้อยสำหรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมและกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ฯลฯ ในส่วนของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว ๑๐ ครั้ง[๒๕]

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ข้างต้นได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไว้ ดังต่อไปนี้

๑. อำนาจหน้าหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎรโดยทั่วไป กำหนดไว้อย่างกว้างขวาง โดยกำหนดให้กำนันเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อย ความสุขสบายของประชาชนในตำบล ตลอดจนแนะนำตักเตือนให้ประชาชนในตำบลปฏิบัติตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาล

๒. อำนาจหน้าที่ในทางอาญา แม้ว่าระเบียบปฏิบัติของส่วนกลางจะมอบหมายอำนาจการสืบสวนคดีอาญาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของกรมการปกครองรับผิดชอบ แต่กำนันก็ยังต้องเกี่ยวข้องรับผิดชอบเกี่ยวกับความผิดอาญาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในตำบลอยู่เสมอ นอกจากนั้น การสืบสวนคดีอาญาซึ่งเกิดขึ้น ในส่วนภูมิภาคจะไม่ได้ผล ถ้าขาดความร่วมมือจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน

๓. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรว่าด้วยคนเกิด ตาย ย้ายตำบล หรือสถานที่อยู่ ทะเบียนสัตว์พาหนะต่าง ๆ

๔. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาและบำรุงสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น สะพานถนน แหล่งน้ำที่ใช้กันในตำบล

๕. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร หน้าที่ส่วนใหญ่เป็นการช่วยเร่งรัดการเสียภาษี นอกจากนั้น ในทางปฏิบัติยังทำหน้าที่เป็นผู้รับเงินภาษีจากราษฎรในตำบลหมู่บ้านมาเสียให้ที่ว่าการอำเภอแทนที่ราษฎรจะต้องเดินทางมาเสียเอง

---

[๒๕]อาษา เมฆสวรรค์, การปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กับความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๒๐), หน้า ๑๑ - ๑๒.

๖. อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน คือ กำนันจะต้องทำหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่ตนเป็นกำนันอยู่ด้วย

๗. อำนาจหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตำบล ซึ่งกำนันนอกจากจะเป็นประธานกรรมการตำบลโดยตำแหน่งแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับสภาตำบลตามคำสั่งของกระทรวงมหาไทยกระทรวงมหาไทย[๓๓]

จากที่ได้กล่าวมานั้นต่อมาในภายหลังกระทรวงมหาไทยได้ปรับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมือง การปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

๒.๔.๑ เป็นผู้เร่งรัดการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่บัญญัติไว้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๗๕ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗, ๒๘ และ ๓๕ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตร ๒ (๑๐), (๑๖) และมาตรา ๗๘ โดยเฉพาะในส่วนที่สำคัญ ได้แก่

(๑) เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา

(๒) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ เช่น

- จับกุม ปราบปรามผู้บุกรุกครอบครองป่า หรือผู้ที่มีไม้หวงห้ามมิได้แปรรูปหรือมีไม้แปรรูปเกิน ๐.๑๒ ลบ.ม. โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ - ๑๓ ๒๕, ๒๕, ทวิ ๓๑, ๓๕, ๓๖, ๓๘, ๓๙, ตรี ๔๐, ๔๑, ๔๓, ๔๔, ๔๘, ๕๑-๕๔, ๕๗, ๕๘, และ๖๕-๗๓ ทวิ

- จับกุม ป้องกัน ปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔, ๑๘, ๒๔, ๒๕ และ ๓๑ - ๓๔

- จับกุม ป้องกัน ปราบปรามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครองที่ดิน หรือกระทำอันตรายแก่ไม้สัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๖, ๑๘ - ๒๓, ๒๕, ๒๘, ๒๕, ๓๖, ๓๘, ๔๑, ๔๒, ๔๗ - ๕๖ และ ๕๕

(๓) ดูแลรักษา สงวนหวงห้าม และดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๔๐

---

[๓๓]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑ - ๒.

(๔) จัดหมู่บ้าน ตำบล ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๑๖

(๕) ประชุมชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๓ และข้อ ๑๑

(๖) ดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องกระทำตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๙

(๗) กระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๕๔๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๑๙

๒) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในส่วนที่สำคัญ ได้แก่

(๑) เป็นผู้นำการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรในด้านการเกษตรกรรม พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ตรวจตราและรักษาประโยชน์ในการอาชีพของราษฎร ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๑๒ และข้อ ๑๓

(๒) เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดร้านค้าชุมชน ลานค้าชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ

(๓) เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และอบรมสั่งสอนให้ราษฎรเป็นคนดี มีคุณธรรมตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒๗ ข้อ ๘ และ ข้อ ๑๑

๓) ด้านการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน ได้แก่ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลและหมู่บ้านตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๓๐ ตลอดจนเป็นผู้สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในตำบลและหมู่บ้าน เป็นต้น

๔) ด้านการบริการ โดยเฉพาะในส่วนสำคัญ ได้แก่ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำตำบลและหมู่บ้าน มีหน้าที่รับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ การสร้างบ้านใหม่ การรื้อบ้าน และการกำหนดเลขบ้าน ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง การแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ลงวันที่ ๒๓มีนาคม ๒๕๓๕

(๑) เป็นผู้รับรองผู้ขอทำบัตรประจำตัวประชาชน ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๘

(๒) เป็นผู้มอบบัตรประจำตัวประชาชนให้กับราษฎรในตำบลหมู่บ้าน

(๓) กำนัน เป็นผู้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสคู่สมรสที่มีถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้นซึ่งขอจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ในท้องที่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดแล้วจัดส่งต่อนายทะเบียนท้องที่เพื่อดำเนินการต่อไป ตามพระราชบัญญัติทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑

(๔) เป็นผู้สำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์พาหนะที่ยังไม่ได้ทำตั๋วรูปพรรณ (บัญชีสัตว์ประจำดอก) ตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๗๒

(๕) เป็นเจ้าพนักงานตรวจบัตรประจำตัวประชาชน ตามด่านตรวจต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ จะต้องมีคำสั่งให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๖๗๔/๒๕๔๐ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานตรวจบัตรและพนักงานเจ้าหน้าที่

(๖) เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจตราการยืมและใช้อาวุธปืนภาย ในตำบลและหมู่บ้าน ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๖๗๔/๒๔๙๐ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๔๙๐

๒.๔.๒ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้แก่

๑) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าพนักงานป้องกันภัย ระดับตำบล/หมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๐ ในกรณีฉุกเฉินเมื่อมีสาธารณภัย ภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรมเกิดขึ้น และยังไม่มีการป้องกันหรือระงับให้ทันท่วงที ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจเข้าจัดการใด ๆ และสั่งให้บุคคลใดเข้าช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเพื่อขจัดภัย เช่นว่านั้นไปพลางก่อนได้ จนกว่า ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่จะมาอำนวยการแทน แต่ไม่ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการทหาร

๒) กำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ สั่งให้ราษฎรช่วยเหลือในการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดปัดป้องภัยพิบัติสาธารณะซึ่งมีมาเป็น สาธารณะโดยฉุกเฉิน และให้การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ราษฎรผู้ประสบภัยสาธารณะต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๗ ข้อ ๑๔

๒.๔.๓ การปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๘ และ ๕๙ ดังนี้

๑) เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าวในพื้นที่ให้สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ และควบรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความร่วมมือของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๒) เป็นผู้เชื่อมประสานนโยบายของหน่วยงานดังกล่าวกับความต้องการของราษฎรนำความเดือดร้อน หรือ ความทุกข์ยากของราษฎรขอรับการสนับสนุน และ รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าว

๓) เป็นผู้ติดตาม สอดส่อง ดูแล และประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมาย และเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องที่และท้องถิ่นนั้น ๆ

๒.๔.๔. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยกระบวนการประชาคม เป็นผู้นำในการส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นเร่งเร้าให้เกิดการรวมกลุ่ม เครือข่าย ให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ร่วมคิด ร่วมทำสร้างความรับผิดชอบพึ่งพาตนเองได้ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑) เป็นกลุ่มแกนตำบลในการกระตุ้นเร่งเร้าให้เกิดการรวมกลุ่มที่หลากหลายและขยายเครือข่ายความร่วมมือ ร่วมใจ

๒) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกำหนดทิศทางของกลุ่มในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อส่งเสริมประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

๓) ส่งเสริมให้เกิดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในตำบลและหมู่บ้าน

๔) เป็นผู้ติดตามและกระตุ้นให้กลุ่มองค์กรประชาชนที่หลากหลายและเครือข่าย สร้างความเคลื่อนไหวและร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๕) เป็นผู้นำในการระดมทรัพยากรของหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งประสานแหล่งทรัพยากรจากภายนอกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเต็มที่

๒.๔.๕ การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะทำงาน/คณะทำงาน รับผิดชอบดำเนินการและประสานงานในระดับตำบล ตามที่คณะทำงานโครงการฯ ระดับตำบลมอบหมาย โดยรวบรวมแผนงาน/โครงการที่บุคคล กลุ่มหรือชุมชนเสนอผ่านความเห็นชอบของประชาคมตำบล/หมู่บ้าน แล้วเสนอไปยังคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ สนับสนุนบุคคลและ

องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ในการดำเนินงานโครงการฯ ปฏิบัติตามมติคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ

๒.๔.๖ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้นำนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงมหาดไทยไปปฏิบัติในพื้นที่ตำบลและหมู่บ้านให้สัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มาตรการจ้างแรงงานในชนบท โครงการตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ การป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติด เป็นต้น

โดยสรุป ผู้ศึกษาเห็นว่าบทบาทหน้าที่สำคัญ ๆ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร สามารถแบ่งออกเป็นด้านหลัก ๆ และรายกิจกรรม ดังนี้

๑. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
   ๑.๑ ปกครองดูแลรักษาความสงบและป้องกันทุกข์ภัยของราษฎร
   ๑.๒ ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
   ๑.๓ อบรมสั่งสอนและชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร
   ๑.๔ จัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้าน
   ๑.๕ ตรวจตรา ดูแลรักษาสิ่งสาธารณประโยชน์
   ๑.๖ จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยต้องด้วยลักษณะ
   ๑.๗ แจ้งความเมื่อทราบว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
   ๑.๘ จับกุมผู้กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดกฎหมายส่งพนักงานเจ้าหน้าที่
   ๑.๙ รายงานเรื่องทุกข์ร้อนของราษฎร
   ๑.๑๐ จัดการโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้น
   ๑.๑๑ ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎร
๒. ด้านการพัฒนาอาชีพและสังคม ประกอบด้วย
   ๒.๑ บำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎร
   ๒.๒ ตรวจและรักษาผลประโยชน์ในการอาชีพ ของราษฎร
   ๒.๓ ช่วยเหลือในการตรวจและนำเก็บภาษีอากรในเขตท้องที่
   ๒.๔ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่เกษตรกรและผู้ยากจน
   ๒.๕ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย
   ๓.๑ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า – สัตว์ป่า –บุกรุกป่า

๓.๒ ช่วยเหลือดูแลการรักษาส่งเสริมสภาพแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

๔. ด้านการทะเบียน ประกอบด้วย

๔.๑ เป็นนายทะเบียนตรวจตราความถูกต้องของการทะเบียนราษฎรในตำบลหมู่บ้าน

๔.๒ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่

๔.๓ เป็นพนักงานตรวจบัตรประจำตัวประชาชน

๔.๔ สำรวจจัดทำบัญชีสัตว์พาหนะ

๔.๕ กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจตรา การมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล-หมู่บ้าน

๕. ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ประกอบด้วย

๕.๑ แจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย

๕.๒ รวบรวมกลุ่มประชาชน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๕.๓ สำรวจรายงานความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

๕.๔ เป็นเจ้าพนักงานดับเพลิง

๖. ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย งานตามนโยบายของรัฐบาล/กระทรวงมหาดไทย และงานด้านอื่น ๆ เช่น

๖.๑ ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์ การบริหารส่วนตำบล

๖.๒ ติดตาม สอดส่อง ดูแลและประสานการปฏิบัติงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎร

๖.๓ ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

๖.๔ ดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ

๖.๕ ป้องกันปราบปรามยาเสพติด (หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด) กระทรวงมหาดไทย ในการตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน คือ ความมุ่งหมายในการปกครองชั้นตำบลนี้

๒.๕ แนวคิดที่เกี่ยวกับพรหมวิหารธรรม

๒.๕.๑ ความหมายของพรหมวิหาร

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า "ธรรมของพรหม หรือของท่านผู้เป็นใหญ่มี ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา"[๓๙]

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ได้ให้ความหมายของพรหมวิหารธรรมว่า พรหมวิหารธรรมคือธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตแบบหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ นอกจากนี้ พรหมวิหารนี้บางทีแปลว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างพรหมธรรมประจำใจที่ให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม หรือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของท่านผู้ที่คุณยิ่งใหญ่"[๔๐]

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรส สมเด็จพระสังฆราช ได้ให้ความหมายไว้ว่า พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หรือธรรมประจำใจของพรหม กล่าวคือ พรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์ที่สร้างโลกและอภิบาลโลกตามทัศนะของพราหมณ์ เพราะถือว่า มนุษย์เมื่อยู่กันไปพอถึงกัปหนึ่งโลกจะพินาศ และพระพรหมจะสร้างโลกขึ้นมาใหม่ และจะลิขิตชีวิตมนุษย์ว่าจะเป็นอยู่อย่างไร แต่ทัศนะของพระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสรรค์และอภิบาลสังคมด้วยเหตุนี้เอง ทุกคนต้องทำตัวให้เป็นพรหม หรือคุณธรรมความเป็นพรหมและในการปฏิบัติในลักษณะนี้ เป็นการสร้างสรรค์ตนเองด้วยหลักพรหมวิหาร และพรหมวิหารเมื่อนำใช้กับมนุษย์ในฐานะที่มนุษย์สามารถสร้างสรรค์และอภิบาลโลกได้ด้วยตัวมนุษย์เอง"[๔๑]

พระธรรมปิฎก ให้ความหมายของพรหมวิหารว่า "เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม ธรรมเครื่องอยู่ท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่" (Abiding of the Great One)[๔๒]

---

[๓๙]ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒**, อ้างแล้ว, หน้า ๗๗๕.

[๔๐]พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๘ - ๑๔๕.

[๔๑]สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช, **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๓๒๑.

[๔๒]พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมนูญชีวิต ฉบับสองภาค ไทย-อังกฤษ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐.

สรุป ได้ว่าพรหมวิหาร ๔ คือ หลักธรรมประจำใจที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติมีชีวิตอยู่อย่างผู้ใหญ่อยู่อย่างผู้ประเสริฐและเป็นที่เคารพนับถือประกอบด้วยธรรม ๔ ข้อ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

๒.๕.๒ องค์ประกอบของพรหมวิหาร

ซึ่งจะขอกล่าวถึงองค์ประกอบของพรหมวิหารดังนี้

๑) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาให้ได้สุข และมีจิตอันแผ่ไมตรีและประโยชน์แก่สัตว์ทั่วหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ว่า เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความเยื่อใย ความปรารถนาที่จะให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข ความเป็นมิตร ความไม่มีศัตรู จึงหมายถึงความรักเพื่อนมนุษย์ผู้เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน

๒) กรุณา คือ "ความสงสาร คือ อยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์"[๓๕] มีความใฝ่ใจอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ หรือความสงสาร ทนอยู่ไม่ได้ในการที่จะไม่ช่วยบุคคลผู้ที่อาจจะช่วยได้ให้ขึ้นมาเสียจากความทุกข์ยากลำบาก ความสงสารต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นที่ได้รับทุกข์หรือตกทุกข์ ให้หลุดพ้นจากทุกข์ "นอกจากนี้จะเห็นว่า กรุณา ยังหมายถึง ความหวั่นใจ ความสงสารคิดจะช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์"[๓๖] ซึ่งความกรุณานี้มีความเศร้าโศกเป็นตัววิบัติหรือศัตรูใกล้ส่วนความเบียดเบียนหรือวิหิงสาเป็นปฏิปักษ์หรือศัตรูตัวไกล ดังนั้นเมื่อมีกรุณาการความปรารถนาให้พ้นทุกข์เกิดขึ้นก็จำกัดวิหิงสาที่เป็นข้าศึกเสียได้

เมื่อพิจารณาจากแนวความคิดข้างต้นแล้วจึงสรุปได้ว่า กรุณา คือ ความสงสาร ต้องการช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยปราศจากความเศร้าโศกและมีลักษณะที่แสดงออกตรงข้ามกับการเบียดเบียนหรือวิหิงสา นั่นเอง

๓) มุทิตา ส่วนใหญ่แล้วนั้นจะให้ความหมายของคำว่า "มุทิตา" ในลักษณะเป็น ความพลอยยินดีในเมื่อผู้อื่นได้ดี หรือ ความมีจิตพลอยยินดีในลาภยศ สรรเสริญสุขของผู้อื่น คือ "เมื่อเห็นผู้อื่นพ้นทุกข์แล้วก็จะดีใจ พอใจ"[๓๗] ความพลอยยินดีด้วยความอิ่มอกอิ่มใจด้วย เมื่อผู้อื่นหรือสัตว์อื่นได้รับสุขทั้งที่ไม่ได้เป็นญาติไม่เป็นพวกพ้องไม่เป็นสหายไม่เป็นอะไรกัน" อธิหรือสิ่งที่มา

---

[๓๕] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

[๓๖] พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตาโณ), **พรหมวิหารธรรมเรือนใจของผู้ใฝ่สุข**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๔), หน้า ๒๑.

[๓๗] พงศักดิ์ พลสวัสดิ์, "การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ สำหรับนักเรียนบัธยมศึกษาปีที่ ๖", **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๓๒, หน้า ๑๗.

ทำลายความมุทิตาให้สลายลงนั้น มีความริษยาเป็นปฏิปักษ์หรือศัตรูตัวใกล เช่นความร่าเริงจนเกินไปเป็นตัววิบัติหรือศัตรูตัวใกล้ เมื่อผู้ใดมีมุทิตาก็สามารถจำกัดความริษยาไม่ให้มีในใจ จะมีแต่ความพลอยยินดีเมื่อเห็นเขาได้ดีมีความสุข ความเจริญ

จะเห็นได้ว่า มุทิตา คือ การคิดและการแสดงออกถึงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข แต่ต้องไม่เป็นการกระทำที่ดูแล้วนำมาซึ่งความไม่งามมีความพอดี ความเสื่อมอันเป็นไปในทางที่ไม่ผิดศีลธรรม ซึ่งสามารถพ้นจากทุกข์ได้ด้วยใจบริสุทธิ์และมีลักษณะที่แสดงออกตรงข้ามกับความริษยา

๔) อุเบกขา คือ "ความมีใจเป็นกลาง"[๙๗] "ความวางเฉย ความยุติธรรม หรือการวางตัวเป็นกลาง"[๙๘] ความหมายในทางที่เกี่ยวกับหน้าที่นั้น ปั่น มุทุกัน ได้กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การทำงานปราศจากอคติ วางตัวเป็นกลางในเมื่อจะต้องให้ความยุติธรรมแก่ผู้อื่นไม่ลำเอียงเพราะรัก ชัง หลง หรือกลัว หรือการวางเฉยนึกเสียว่าสรรพสัตว์ย่อมเป็นไปตามกรรม ความวางเฉยในเมื่อไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ คือในกรณีที่เราไม่อาจช่วยเขาได้แล้ว เราจะไปเป็นทุกข์นั้นบันไม่ถูก จึงต้องอยู่เฉย ๆ หรือว่าในกรณีที่เราไปช่วยเขาแล้วเขากลับทำอันตรายเราต่เราหรือว่าเรารันนี้ก็ต้องเฉยเช่นกัน

จากแนวคิดทั้งหลายข้างต้นที่ได้กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า อุเบกขา คือ อาการที่แสดงออกถึงการวางเฉย ไม่ดีใจ หรือเสียใจเมื่อผู้อื่นได้รับความวิบัติ เมื่อตนเองไม่อาจช่วยได้ ซึ่งแสดงความเป็นความกลาง โดยปราศจากความลำเอียง ๔ ประการ คือ รัก เกลียด หลง หรือกลัว และมีลักษณะที่แสดงออกตรงข้ามกับความยินดีหรือความยินร้าย ทั้งนี้ต้องประกอบไปด้วยปัญญา กล่าวคือ ควรรู้ถึงสาเหตุและผล ตลอดจนบริบทที่ต่าง ๆ อย่างถ่องแท้

๒.๕.๓ ประเภทของพรหมวิหาร

ก่อนที่จะกล่าวถึงประเภทของพรหมวิหารธรรม ควรทราบถึงคุณสมบัติของพระพรหมและคุณสมบัติของมนุษย์ ที่ปฏิบัติแล้วก็สามารถทำให้มนุษย์มีคุณสมบัติเทียบเท่าพระพรหมได้ คุณสมบัติของพระพรหม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และคุณสมบัติอันเป็นหลักธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ รวมกันเข้าก็กลายมาเป็นพระพรหม คุณสมบัติของมนุษย์ที่ปฏิบัติได้แล้วก็เทียบเท่ากับพรหม ก็คือ พรหมวิหารธรรม ตามสภาวะดังกล่าวที่มุ่งศึกษานี้ จะเห็นได้ว่า ปัจเจกชนที่ประพฤติตามพรหมวิหาร ถือได้ว่า เป็นผู้ใหญ่ที่มีส่วนในการสร้างสรรค์โลกและอภิบาลโลก ประเภทของพรหมวิหารธรรมแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ดังนี้

---

[๙๗]พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมนูญชีวิต ฉบับสองภาค ไทย-อังกฤษ**, อ้างแล้ว, หน้า ๒๐.

[๙๘]พงศักดิ์ พลสวัสดิ์, "การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖", **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, อ้างแล้ว, หน้า ๑๕.

๑. เมตตา คือ หลักแห่งการ บริหารด้วยใจที่เปี่ยมด้วยความรัก ความมีไมตรี ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งโดยความหมายก็ได้แก่ความเป็นมิตรต่อกันนั่นเอง ซึ่งความเป็นมิตร หมายถึง การที่ปัจเจกชนคนหนึ่งที่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น หรือปรารถนาให้ผู้อื่นตลอดจนสรรพสัตว์อื่น ๆ มีความสุข ประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ปัจเจกชนในลักษณะนี้ ถือได้ว่า เป็นบุคคลที่ชื่อว่ามิตร เช่น พ่อแม่ ดังพุทธภาษิตว่า "มารดาชื่อว่าเป็นมิตรในเรือนของตน" หรือ "สหายเป็นมิตรของผู้มีความต้องการเนือง ๆ"

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร จำต้องมอบความเป็นกันเองกล่าวคือ มอบความเป็นมิตรจิตเมตตาต่อผู้อื่นเสมอเหมือนบิดามารดามีต่อบุตร หรือสหายมีต่อเพื่อน เพราะบุคคลที่ว่านี้ ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการปรารถนาให้บุคคลหรือสรรพสัตว์ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันกับตน มีความสุข เจริญรุ่งเรืองและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ อย่างไรก็ดีเพื่อเป็นปทัฏฐานของความเข้าใจที่แจ้งชัดยิ่งขึ้น ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะมุ่งกล่าวถึงหลักเมตตาพรหมวิหาร ใน ๒ ลักษณะ คือ เมตตาแท้ กับเมตตาเทียม

๑.๑) เมตตาแท้ หรือ ความปรารถนาดีแท้จริง คือ ความรัก ความปรารถนาดี ความอยากให้คนที่รักมีความสุข และประสบแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ เป็นความรักที่บริสุทธิ์ รักโดยอาการเผื่อแผ่เป็นความปรารถนาดี ทำให้ใจเปิดกว้างและผ่องใสเบิกบาน ต้องการให้ผู้อื่น มีความสุข และอยากทำทุกอย่างให้เขามีความสุขในลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การเสียสละ สละความสุขส่วนตัวคือไม่เห็นแก่ตัวซึ่งเป็นความหมายที่สำคัญของคำว่า ความรักและความรักแท้นี้ มีชื่อพิเศษเรียกว่า เมตตาหรือความรักต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข[๙๐] นั่นเอง ดังนั้น ผู้มีความรัก ความปรารถนาดีแท้จริงเท่านั้น ๆ จึงจะเป็นผู้มีความสุขอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสามารถนำบุคคลอื่นให้มีความสุข อีกด้วยเช่นเดียวกับความรักของพ่อแม่ พ่อแม่รักลูก คืออยากให้ลูกเป็นสุข ถ้าเรายากให้ลูกเป็นสุข เราก็ต้องพยายามทำทุกอย่าง เพื่อให้ลูกเป็นสุข เพื่อให้ลูกเป็นสุข เพื่อจะได้เห็นลูกมีความสุข พอเห็นลูกมีความสุข พ่อแม่ก็มีความสุขด้วย ดังนั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารจึงเทียบเท่ากับพ่อแม่ กล่าวคือ เป็นบุคคลชั้นผู้ใหญ่ที่ต้องคอยกำจัดทุกข์ บำรุงสุขของผู้อื่นด้วยความรักความปรารถนาดี

๑.๒) เมตตาเทียม หรือ ความปรารถนาดีไม่จริงแท้ คือ ความรัก ความปรารถนาดีที่แต่เป็นอุปสรรค เป็นความเห็นแก่ตัว เช่น ความรักของชายหนุ่มหญิงสาว ซึ่งเป็นความรักใคร่เยื่อใยเฉพาะบุคคล เน้นความสำคัญในรูป เสียง กลิ่น รส และ โผฏฐัพพะของคนรัก เช่น อยากเห็น อยากได้ยินเสียง อยากสัมผัส ซึ่งความรักที่ว่านี้ เมื่อพิจารณาตามพระพุทธศาสนา ถือได้ว่า เป็นความรักของ

---

[๙๐]พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **ความสุขที่สมบูรณ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓.

ปุถุชนที่เห็นคนอื่นเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสุขของตน เป็นความรักที่ลับแลบ ดังนั้น ผู้บริหาร เมื่อมีพื้นฐานทางจิตใจในลักษณะนี้ นั้นก็หมายความว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ความเสียหายตามมาในช้าก็เร็ว เพราะบุคคลเมื่อ ผู้อื่นสามารถตอบสนองตนเองได้ดีไป แต่เมื่อไม่สามารถตอบสนองให้กันและกันได้นั้นก็ หมายความว่า เป็นขาลงของความรักชนิดนี้ คือ จะเสื่อมหายไปและจะเกิดผลเสียหายตามมานั่นเอง

๒. กรุณา คือ หลักแห่งการ บริหารด้วยใจที่เปี่ยมด้วยความสงสารแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ความปรารถนาให้เขาพ้นจากความทุกข์ ซึ่งเป็นความเดือดร้อนความลำบากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้กับปัจเจกชนทั่วไป ฉะนั้น บุคคลผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารเมื่อได้ประสบพบเห็น จึงไม่ควรนิ่งเฉย และผู้ที่มีความกรุณาเป็นพื้นฐานทางจิตใจย่อเกิดหวั่นไหว เพราะถูกความกรุณากระตุ้นเตือนนั้นก็หมายความว่า เป็นแรงปรารถนาที่ต้องการช่วยเหลือให้เขาเหล่านั้นพ้นทุกข์ อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้อง ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะมุ่งกล่าวถึงหลักกรุณาพรหมวิหารใน ๒ ลักษณะ คือ กรุณาแท้กับกรุณาเทียม

๒.๑) กรุณาแท้ หรือความสงสารแท้จริง คือ ความสงสาร ความเอ็นดู ที่ประกอบด้วยอุศลจิต เป็นความสงสารที่ปัจเจกชนผู้มีกุศลจิตได้พบเห็นคนที่ได้รับทุกข์ที่เกิดจากความเสื่อมซึ่งเป็นความเสื่อมเกี่ยวกับญาติพี่น้อง ความเสื่อม เสื่อมเพราะโรคภัยไข้เจ็บ เสื่อมจากโภคสมบัติ เสื่อมจากศีลธรรม เสื่อมเพราะมีความเห็นผิดจากทำนองครองธรรม แม้ว่าตนเองจะช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ ให้พ้นจากความเดือดร้อนได้หรือมิได้ก็ตาม แต่ที่สำคัญ จิตใจย่อมมีแต่ความเบิกบานแช่มใส ไม่ขุ่นข้องหมองใจ แม้บางครั้งจะพยายามช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์อย่างเต็มที่แล้วแต่ช่วยเหลือเขาไม่ได้เลย ก็จะไม่รู้สึกเดือดเนื้อร้อนใจ โดยคิดเพียงว่าตนเอง ทำดีที่สุดแล้วซึ่งการกระทำ เช่นนี้เอง จึงเรียกว่า กรุณาที่เป็นกุศล เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลที่มีความสงสารที่แท้เช่นนี้ จึงถือว่าเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากได้ด้วยและตนเองที่ไม่เกิดความทุกข์ร้อนด้วย ดังพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวรว่า "อันความกรุณานั้นมหัศจรรย์ยิ่ง ความทุกข์ยากเดือดร้อนของตนเอง แม้มากมายก็จะกลายเป็นเรื่องเล็ก เมื่อเป็นไปเพื่อให้กรุณาของตนสัมฤทธิ์ผล ได้ช่วยคนอื่นสัตว์อื่นให้เป็นสุข"[๙๑] ลักษณะกรุณาดังกล่าว เป็นกรุณาที่ประกอบด้วยกุศลจิต เป็นการผดุงคุณธรรม ความเป็นผู้นำหรือผู้เป็นใหญ่

๒.๒) กรุณาเทียม หรือความสงสารไม่จริง เป็นความสงสารเทียม ๆ หรือกรุณาที่เจือด้วยอกุศล กล่าวคือ ปัจเจกชนที่ประสงค์จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความลำบาก แล้วได้ลงมือทำการ

---

[๙๑]สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, รสแห่งความมมตตา ชุ่มเย็นยิ่งนัก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๓.

ช่วยเหลือ จะช่วยเหลือเขาได้หรือไม่ได้ก็ตามขณะทำการช่วยเหลือ มีความลำบากใจกลัวว่าจะช่วยเหลือเขาให้พ้นความทุกข์ยากลำบากไม่ได้ หรือบางครั้งแม้พยายามช่วยเหลืออย่างเต็มที่แล้วแต่ก็ช่วยเหลืออะไรไม่ได้เลย ดังนั้น จึงมีความรู้สึกเสียใจ เศร้าโศก เดือดร้อนใจไปกับเขาด้วยซึ่งสภาวะจิตที่เป็นเช่นนี้เกิดมาจากอกุศลที่เรียกว่า ความทุกข์ทางใจ (โทมนัส) ดังนั้น ลักษณะดังกล่าวจึงไม่ถือว่าเป็นความกรุณาหรือความสงสารแต่อย่างใด

๓. **มุทิตา** คือ คุณธรรมที่ทำให้จิตอ่อนไหวไปตามอารมณ์หรือความ พลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข มุทิตาพรหมวิหารธรรม อาจมองในด้านผดุงความสันติสุขในสังคม ความเป็นธรรมของมนุษย์ชาติก็ได้ เพราะหลักแห่งมุทิตาพรหมวิหาร คือ หลักแห่งการบริหารที่เปี่ยมด้วยความพลอยยินดีต่อความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าประสงค์ เช่น สามารถประสานเข้าใจได้กับผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้อื่น นั่นก็หมายความว่า เป็นการชื่นชมในต่อคุณงามความดีของผู้อื่น หรือได้ลาภ ได้ยศ ได้รับความสุข ได้รับความสรรเสริญของผู้อื่น ดังนั้น ผู้บริหารเมื่อประสบพบเห็นความสำเร็จ การพ้นจากความลำบาก ก็มีความพลอยยินดีกับเขา ในที่นี้ผู้ศึกษาจะมุ่งกล่าวถึงหลักมุทิตาพรหมวิหาร ใน ๒ ลักษณะ คือมุทิตาแท้และมุทิตาเทียม

๓.๑) **มุทิตาแท้** หรือความพลอยยินดีแท้จริง คือ ความพลอยยินดีซึ่งเป็นสภาพจิตที่ประกอบด้วยมุทิตาอันเป็นกุศล อ่อนโยนไปตามอารมณ์ต่อผู้ประสบความสำเร็จ คือบุคคลที่มีความยินดีต่อความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของผู้อื่นหรือการที่บุคคลได้เห็นผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยากลำบากก็พลอยมีความยินดีไปกับเขาด้วย และความพลอยยินดีไม่จำกัดว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะเป็นใคร เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่น ก็สามารถพลอยยินดีต่อความสำเร็จของเขาได้ และก็ไม่ได้คิดด้วยว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ที่เกิดมาจากความสำเร็จของเขา นอกจากนี้ยังไม่รู้สึกเดือดเนื้อร้อนใจริษยาต่อเขา โดยเฉพาะต่อผู้ที่เป็นศัตรูกัน ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีมุทิตาในข้อนี้ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีสภาพจิตใจที่เบิกบานแช่มใสไม่ขุ่นมัว อันเนื่องมาจากมุทิตาแท้นั้นมีสภาพเป็นความดีงามที่สมบูรณ์

๓.๒) **มุทิตาเทียม** หรือความพลอยยินดีไม่จริงแท้ คือความพลอยยินดีที่เป็นอกุศลซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความพลอยยินดีต่อความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของผู้อื่น แต่มีการยึดมั่นถือมั่นหรือมีขอบเขตจำกัด เช่น เมื่อผู้ได้บังคับบัญชากระทำการได้รับความสำเร็จ ก็รู้สึกยินดีในความสำเร็จนั้นในขณะเดียวกันก็มุ่งหวังประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยนึกคิดในใจว่าตนเองจะพลอยได้รับสิ่งตอบแทนและมีชื่อเสียงไปด้วย มุทิตาประเภทนี้เป็นมุทิตาที่เจือด้วยกิเลสซึ่งเป็นมุทิตาที่ยังไม่สมบูรณ์ไม่ถูกต้อง

๔. **อุเบกขา** เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับความเป็นกลาง วางเฉย แต่ความเป็นกลางวางเฉยนั้นจะต้องประกอบด้วย "ปัญญา" โดยรู้เท่าทันกับสภาพที่เกิดขึ้นโดยปราศจาก "อวิชชา" นอกจากจะมี

ความรัก ความสงสาร และความพลอยยินดี และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ อุเบกขา คำว่า อุเบกขา หมายถึง ความวางเฉย เพราะอุเบกขาเน้นหนักถึงความเป็นกลางวางเฉยต่อความเป็นจริง อุเบกขาเป็นหลักสำคัญของบุคคลที่จะเป็นผู้ใหญ่ กำลังจะเป็น และเป็นแล้ว ควรพิจารณาและนำมาปฏิบัติ ในที่นี้ผู้ศึกษาจะมุ่งกล่าวถึงหลักอุเบกขาพรหมวิหาร ใน ๒ ลักษณะ คือ อุเบกขาแท้และอุเบกขาเทียม

๔.๑) อุเบกขาแท้ หรือความวางเฉยที่แท้จริง คือความวางเฉยในฐานะเป็นกลาง โดยคำนึงว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีกรรมเป็นของ ๆ ตน เขาทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เขาจักเป็นผู้รับผลของกรรมอันนั้น แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร ฉะนั้นความวางเฉยหรือความเป็นกลางที่ว่านี้ถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษของผู้บริหาร คือการไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนคุ้นเคยหรือเป็นศัตรูต่อกันก็ตาม แต่สามารถดำรงตนให้อยู่ในอาการที่สม่ำเสมอคือเป็นกลาง ผู้กระทำได้อย่างนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมแก่การเป็นนักบริหาร นอกจากนี้บุคคลนั้นยังเป็นผู้ที่มีสภาพจิตที่เบิกบานประณีต แจ่มใส และเป็นสุขอย่างยิ่ง เพราะความจริงแล้ว อุเบกขาหรือความเป็นกลางวางเฉยนั้น มีสภาพที่เป็นสุขอย่างยิ่งเอียดนั่นเอง

๔.๒) อุเบกขาเทียม หรือความวางเฉยไม่จริง เป็นอุเบกขาที่เจือด้วยอกุศล คือความวางเฉยที่มีอวิชชา ไม่ชาญฉลาดในสถานที่ไม่ควรวางเฉย เช่น การแสดงออกทางกาย ทางวาจาเท่าที่ตนเองจะกระทำได้ในฐานะที่คนเหล่านั้นตกทุกข์ได้ยาก และต้องการความช่วยเหลือ แต่ตนเองกับวางเฉยไม่ช่วยเหลือ

๒.๕.๔ ลักษณะของพรหมวิหาร

ลักษณะของพรหมวิหาร พรหมวิหารมีลักษณะที่แสดงถึงหลักธรรมแนวปฏิบัติของผู้ใหญ่ ผู้นำ ผู้บริหาร ลักษณะของพรหมวิหารได้แยกออกเป็น ๔ ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ดังนี้

๑. ลักษณะของเมตตา มีลักษณะทางจิตใจที่แสดงออกด้าน ความเกื้อกูล มุ่งสร้างสรรค์ประโยชน์ (เป็นกิจ) มุ่งกำจัดความอาฆาต (เป็นผล) และมองเห็นบุคคลอื่นรวมถึงสรรพสัตว์ทั้งหลายเป็นที่น่าเจริญหูเจริญตา กล่าวคือ บุคคลที่มีเมตตานั้นจะมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความปรารถนาดี และเมื่อเกิดภาวะเช่นนี้ บุคคลจึงถือว่ามีคุณสมบัติที่สามารถระงับความพยาบาท (ความบาดหมางใจ การประทุษร้าย) ทั้งตนเองและผู้อื่นได้ และที่สำคัญบุคคลควรพยายามข่มตนไม่ให้เกิดความลำเอียงรักแบบสิเนหา (ความรักที่เห็นแก่ตัว) เพราะถือว่าเป็นความวิบัติแห่งเมตตาด้วย อย่างไรก็ตามเมตตาถือว่าเป็นเหมือนมารดาบิดา และพึงพิจารณาว่า ความสงบนิ่งแห่งจิตนี้เรียกว่าปัจจุปัฏฐานของเมตตา การทำความปรารถนาดีให้เกิดขึ้น เป็นลักษณะของเมตตา ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตา เป็นรสของเมตตา และอโทสะ (ความไม่ประทุษร้าย) เป็นปทัฏฐานของเมตตา

๒. ลักษณะของกรุณา มีลักษณะที่จิตใจแสดงความสงสาร ห้อมไปในด้านช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ยาก กรุณาพรหมวิหารเป็นแนวธรรมที่มุ่งปลดเปลื้องทุกข์ของผู้อื่น อลกลั้นต่อความทุกข์ของผู้อื่นไม่ได้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และความอนาถาของผู้อื่น กรุณาพรหมวิหารยังมีคุณสมบัติด้านการกำจัดความเบียดเบียน และเปรียบเสมือนมารดาบิดาผู้ถอยดูบุตรน้อยคนเดียวของคน รู้สึกสงสาร กล่าวว่าเจ้าเป็นทุกข์จริงหนอถนันท์ใด บุคคลผู้สงสารสรรพสัตว์ก็ฉันท์นั้น นี้คือกรุณา บุคคลย่อมอยู่อย่างมีกรุณาไม่ฟุ้งซ่าน นี้เรียกว่า ปัจจุปัฏฐาน ความไม่ปรากฏสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เป็นลักษณะความสุขเป็นรส ความไม่เบียดเบียนเป็นทัฏฐานของกรุณา[๕๒]

๓. ลักษณะของมุทิตา คือความพลอยยินดี มีน้ำใจ ยินดีเมื่อผู้อื่นประสบผลสำเร็จ มุทิตาพรหมวิหารยังมีลักษณะแสดงออกในด้านความยินดี ไม่ริษยา และยังมีคุณสมบัติพิเศษ คือสามารถกำจัดความไม่ยินดีที่เกิดจากความสนุกร่าเริงเป็นความวิบัติ และมุทิตาเปรียบเสมือนมารดาบิดาผู้มองดูบุตรน้อยคนเดียวของคน มีความชื่นชมและพูดว่า "สาธุ" ฉันท์ใด เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสงบนิ่งแห่งจิตในมุทิตานี้เรียกว่า ปัจจุปัฏฐาน ความชื่นชมเป็นลักษณะความไม่หวาดกลัวเป็นรส ความสิ้นไปแห่งความไม่ชอบเป็นทัฏฐานของมุทิตา[๕๓]

๔. ลักษณะของอุเบกขา คือความวางเฉย ความมีความเป็นกลางปราศจากอคติและมีลักษณะอาการเป็นกลาง ๆ ในสรรพสัตว์ มีภาวะสม่ำเสมอกันในสรรพสัตว์สงบระงับความเสียใจและความดีใจ และพิจารณาเห็นภาวะที่สรรพสัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีกรรมเป็นของ ๆ ตน นอกจากนี้อุเบกขา มีการสงบนิ่งแห่งความเสียใจและความดีใจเป็นสมบัติ อุเบกขามีการเสวยอารมณ์เป็นกลาง ๆ เป็นลักษณะมีการไม่เข้าไปพอกพูนไม่เกี่ยวข้องสัมปยุตตธรรมเป็นรส มีความสงบเป็นปัจจุปัฏฐาน มีจิตที่ไม่มีปิติเป็นปทัฏฐาน

---

[๕๒]พระเมธีธรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, วิมุตติมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๓๔), หน้า ๑๘๐.

[๕๓]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๑.

๒.๖ สภาพพื้นที่ศึกษา

๒.๖.๑. สภาพพื้นที่ศึกษา

ประวัติความเป็นมา อำเภอโพทะเล ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เดิมชื่ออำเภอบางคลาน เนื่องจากที่ว่าการอำเภอในขณะนั้นชำรุดทรุดโทรมมาก ทางราชการไม่มีงบประมาณเพียงพอ ดังนั้น ขุนนรสารวรรค์สิทธินาถ (เพียร สิทธินาถ) นายอำเภอบางคลาน และหลวงนรัตถรักษา (ชื่น วิจิตรเนตร) ข้าหลวงประจำจังหวัดได้ประชุมร่วมกันกับประชาชน และขอให้ประชาชน ช่วยกันสละทรัพย์ซ่อมแซมตัวอาคาร แต่พ่อค้าในตลาดบางคลานไม่ยินยอม โดยมีนายประสงค์ รังสีวงษ์พ่อค้าตลาดโพทะเลยื่นความจำนงที่จะสละทรัพย์ในการก่อสร้างที่ว่าการอำเภอโพทะเลและจะจัดหาที่ดินให้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอใหม่ให้อีกทั้งที่ว่าการอำเภอบางคลานไม่เป็นศูนย์กลางในการปกครองการคมนาคม จึงได้พร้อมใจกันย้ายที่ว่าการอำเภอบางคลานไปอยู่ที่อำเภอโพทะเล อยู่ทางทิศเหนือขึ้นไปประมาณ ๑๕ กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานเทศบาลตำบลโพทะเลในปัจจุบัน ต่อมาย้ายไปที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา ชื่ออำเภอโพทะเลมาจากชื่อบ้านโพทะเล ซึ่งเคยมีต้นไม้เรียกว่าต้นโพทะเลขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ดอกมีสีเทา อำเภอโพทะเลตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพิจิตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๖๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๔๘๒.๑๒๒ ตารางกิโลเมตร (เนื้อที่มากเป็นอันดับ ๒ รองจากอำเภอเมืองพิจิตร)

๒.๖.๒. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบึงนารางและอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอชุมแสงและอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์[๔๔]

[๔๔] ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์อำเภอโพทะเล, จังหวัดพิจิตร, ๒๕๕๐.

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาชูศักดิ์ คำแปง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชนอำเภอเทิง พบว่า "นักการเมืองเป็นผู้มีจริยธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความอดทน ซึ่งทฤษฎีกล่าวถึงการเมืองหรือนักการเมืองจะต้องมีความอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน มีจิตใจที่หนักแน่นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้สติปัญญาพินิจ พิจารณา โดยยุบายอันแยบคาย เมื่อนักการเมืองได้ยึดถือหลักจริยธรรมในข้อนี้เท่ากับว่ามีเจตนาดี เป็นพื้นฐานตามแนวทฤษฎีของ Kant นักการเมืองที่มีจิตใจสุขุมเยือกเย็น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบ มีสติสัมปชัญญะ หลักจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาถือว่าการทำงานทุกอย่างของทุกคนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีสติสัมปชัญญะ งานนั้นจึงจะสำเร็จลุล่วงด้วยดี"[๔๕]

พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (ถาวรศิล) ได้ศึกษาเรื่อง พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า เนื้อหาสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์เล่มนี้วิเคราะห์ถึงคำแปล ความหมาย ลักษณะวิธีการเจริญ วิธีการแผ่ โทษที่เกิดขึ้นจากการขาดเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รวมถึงผลหรืออานิสงส์ของพรหมวิหาร โดยมุ่งเน้น ศึกษาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา ในเชิงอรรถของวิทยานิพนธ์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวของพรหมวิหารแล้วนำมาวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขต่อตัวเองและส่วนรวม"[๔๖]

ฉำพัน เศรษโฐ ได้ศึกษาความคิดเห็นทางจริยธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๒ ตำบล มีรายละเอียด เกี่ยวกับธรรมที่ช่วยคุ้มครองโลก ธรรมที่ทำให้งาม ธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ (อิทธิบาท ๔) หลักสังคมสงเคราะห์ (สังคหวัตถุ ๔) หลักประโยชน์ในปัจจุบัน ทิฏฐิธัมมิกัตถะประโยชน์ หลักธรรมที่จะช่วยให้คนมีความก้าวหน้า (วุฒิธรรม ๔) หลักความไม่ตรง (อคติ ๔) หลักธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ (พรหมวิหาร ๔) หลักมนุษยธรรม (เบญจศีลเบญจธรรม) หลักธรรมของคนดี (สัปปุริสธรรม ๗) หลักความมั่นคงของสังคม (อปริหานิยธรรม ๗) หลักธรรมของนักปกครอง (ทศพิธราชธรรม ๑๐) หลักจักรวรรติวัตร ๑๒ และหลักความเจริญ (มงคล ๓๘) ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษา ความคิดเห็นทางจริยธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับการปกครอง

---

[๔๕]พระมหาชูศักดิ์ คำแปง, "ทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชนอำเภอเทิง", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๓, ๑๐๕ หน้า.

[๔๖]พระมหาสุทธิชัย จิตชโย (ถาวรศิล), "ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา", วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๖, ๑๒๐ หน้า.

ส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก โดยเห็นว่าผู้บริหารต้องมีเมตตาธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความยุติธรรมโปร่งใส ตรวจสอบได้ ต้องไม่คอรัปชั่น เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีเมตตา มีความเสียสละ มีความสุจริตในการทำงาน และจะต้องสร้างคุณธรรมให้กับตัวเอง[๔๑]

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่ ผลการวิจัยพบว่าใน ด้านปัจจัยที่เกิดจากวัฒนธรรมและความคาดหวังของประชาชน ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้บทบาทและหน้าที่บางอย่างของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง เมื่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลงแล้ว ผลที่ตามมาก็คือ ความคาดหวังต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ลดลงด้วยเช่นกัน เพราะประชาชนสามารถพึ่งพาองค์กรอื่น ๆ ทดแทนกันได้ เช่น ในอดีตความคาดหวังของประชาชนต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอาจจะมีมาก และเชื่อว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านน่าจะเป็นผู้ที่แก้ไขปัญหาให้คนได้ เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ประชาชนมักจะเข้าหากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นลำดับแรก แต่ในปัจจุบันเมื่อมีองค์กรหรือสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่ได้เป็นทางเลือกแรกเสมอไปสำหรับลูกบ้านหรือราษฎร จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้ความคาดหวังของประชาชนต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง แล้วหันคาดหวังต่อองค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ แทน หากพิจารณาในกรณีนี้แล้วจะเห็นว่า ผลกระทบด้านความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นไปตามปัจจัยเรื่อง การพึ่งพากำนัน ผู้ใหญ่บ้านของลูกบ้าน หากการพึ่งพามีน้อยลง ความคาดหวังก็จะลดน้อยลงด้วย[๔๒]

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การดูแลทุกข์สุขของลูกบ้านลดลง เพราะลูกบ้านดูแลตัวเองได้มากขึ้น ส่งผลให้ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลงตามไปด้วยประชาชนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ มีความต้องการให้ผู้ปกครอง ดำเนินตามหลักการบริหารปกครองที่ดีหรือในนักการเมืองมีจริยธรรม มุ่งการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้เป็นสังคมที่ดี มีระเบียบวินัย อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้สิ่งทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้

---

[๔๑]ลำพัน เศรษโฐ, "ศึกษาความคิดเห็นทางจริยธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับการท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด", วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๔, ๖๗ หน้า.

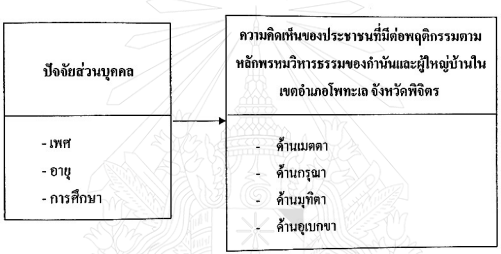
[๔๒]นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, "บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่", รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), ๒๕๕๐, ๑๒๗ หน้า.

ผู้ปกครองจะต้องตระหนักและสร้างให้เกิดขึ้น ทั้งในเรื่องของการได้มาซึ่งอำนาจ การขยายอำนาจ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจ จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขและสังคมโดยรวมมากที่สุด ผู้ปกครองจะต้องมีความเข้าใจและจะต้องใช้วิธีการดำเนินการ หรือแก้ปัญหาอย่างเป็นธรรมอย่างถูกต้องตามที่ต้องการ มิใช่แก้ปัญหาตามกระแสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนหรือดำเนินการไปเพื่อประโยชน์ของพรรคหรือพวกพ้องตนเอง ที่สำคัญผู้ปกครองจะต้องมีหลักธรรมประจำใจนั่นก็คือ หลักพรหมวิหารธรรม ซึ่งต้องยึดมั่นในความดีทั้งกาย วาจา ใจ มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาเป็นหลักประจำใจ ผู้ปกครองจะต้องทำหน้าที่ได้รับมอบหมายตามกติกาของสังคม หรือตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย อันเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยวิธีสุจริต และจะต้องสร้างธรรม คือให้เกิดความเป็นธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลหรือสังคม ในฐานะตัวแทนของประชาชน ที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่แทน จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักพรหมวิหารธรรม เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

๒.๙ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตญาโณ)[๔๕] โดยท่านได้แสดงไว้อย่างสอดคล้องเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมที่ดีของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น จึงขอนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยได้ศึกษาจากหลักพรหมวิหาร ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

---

[๔๕]พระเทพดิลก (ระแบบ จิตฺตญาโณ), พรหมวิหารธรรมเรือนใจของผู้ใฝ่สุข, อ้างแล้ว, หน้า ๒๑.

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร" ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางในการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการและวิธีการของการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักสำคัญโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Research) ซึ่งได้กำหนดวิธีการดำเนินงานการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓.๔ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวนทั้งหมด ๖๑,๘๓๕ คน*

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๘๑ ตัวอย่าง

---

*ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร,๒๕๕๐.

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นซึ่งมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

๑) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)[๖] ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๑ ตัวอย่าง ได้มาจากจากกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวนทั้งหมด ๖๑,๘๒๕ คน

๒) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วนโดยใช้หลักเกณฑ์ว่าชั้นภูมิที่มีจำนวนประชากรมากกว่าจะจัดสรรตัวอย่างให้มากกว่าชั้นภูมิที่มีประชากรน้อยกว่าโดยวิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิจากการเปรียบเทียบบัญญัติไตรยางศ์หรือใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n_h = \frac{n.N_h}{N}$$

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

n_h หมายถึง ขนาดของตัวอย่างในชั้นภูมิที่ h

N หมายถึง จำนวนประชากร

N_h หมายถึง จำนวนประชากรในชั้นภูมิที่ h[๗]

๓) ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิให้ได้จำนวนตามที่กำหนดไว้ สำหรับรายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตารางที่ ๓.๑

---

[๖] บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕), หน้า ๔๐ - ๔๕.

[๗] รศ. ดร. สมชัย วงษ์นายะ และรศ. ดร. ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์, "เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย", กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร, ๒๕๕๑), หน้า ๗๒, (อัดสำเนา).

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลโพทะเล	๕,๙๒๖	๓๗
ตำบลท้ายน้ำ	๕,๖๓๕	๓๕
ตำบลทะนง	๗,๙๕๐	๔๙
ตำบลท่าบัว	๖,๔๗๙	๔๒
ตำบลทุ่งน้อย	๓,๗๕๕	๒๓
ตำบลท่าขมิ้น	๖,๒๓๕	๓๘
ตำบลท่าเสา	๕,๗๓๕	๓๕
ตำบลบางคลาน	๕,๑๓๗	๓๒
ตำบลท่านั่ง	๓,๙๙๘	๒๕
ตำบลบ้านน้อย	๕,๐๑๖	๓๑
ตำบลวัดขวาง	๕,๕๖๙	๓๔
รวม	๖๑,๘๓๕	๓๙๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓ ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการนำหลักพรหมวิหารธรรม มี ๔ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านเมตตา มีจำนวน ๗ ข้อ
๒. ด้านกรุณา มีจำนวน ๗ ข้อ
๓. ด้านมุทิตา มีจำนวน ๕ ข้อ
๔. ด้านอุเบกขา มีจำนวน ๕ ข้อ

มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งระดับในการวัดออกเป็น ๕ ระดับ (Rating Scales)[๔] มีข้อคำถามจำนวน ๒๔ข้อ และกำหนดค่าคะแนนแต่ละข้อเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๑) คะแนน ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

๒) คะแนน ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก

๓) คะแนน ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

๔) คะแนน ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับน้อย

๕) คะแนน ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ๔ ข้อ เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนด้านพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๓.๔.๒ กำหนดแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด

๓.๔.๓ นำข้อมูลต่าง ๆ มาประยุกต์ปรับปรุงสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย และให้เหมาะสมกับองค์ความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๔.๔ นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

๓.๔.๕ นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญอีก ๕ ท่าน ได้พิจารณาเพื่อหาค่าความตรงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

---

[๔]บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๒.

๑) ดร. ภาคภูมิ อินทวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านโครงสร้างงานวิจัย

๒) ผศ. สุพจน์ พฤกษะวัน ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิษณุโลก เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านปรับปรุงออกแบบสอบถามในงานวิจัย

๓) พระสุเมธีธรรมภาณ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านเนื้อหางานวิจัย

๔) นายนริศร์ ศรีโพธิ์ อาจารย์สอนพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านเนื้อหาในงานวิจัย

๕) พระมหาทวี ฐานวีโร (ผศ.ดร.) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิษณุโลก เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านภาษา

๓.๔.๖ นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีเพื่อความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)[๕] มีสูตรในการหาค่าดังนี้

สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดย +๑ แน่ใจว่าสอดคล้อง

๐ ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

-๑ แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถาม ที่ใช้ได้จำนวน ๒๔ ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง ๐.๖๐-๑.๐๐

---

[๕]ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและพัฒนา**, (นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

๓.๔.๗ นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ตามสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left\{1-\frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

k = จำนวนข้อของเครื่องมือ

S_i^2 = ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทดลองใช้กับประชาชนที่อยู่นอกเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๐ คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๕

๓.๔.๘ นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงไปแก้ไขแล้วขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

๓.๔.๙ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไป

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๓.๕.๑ ทำหนังสือขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือไปยังถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และขออนุญาตเก็บข้อมูลประชาชน

๓.๕.๒ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเอง นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสอบถามผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๓๘๑ คน

๓.๕.๓ เมื่อได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน ๓๘๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ จะได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ข้อมูลและจัดเรียงลำดับข้อมูล

๓.๕.๔ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนมาวิเคราะห์ด้วยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

๓.๖.๑. ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

๓.๖.๒. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเสนอเป็นเชิงวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scales ๕ ระดับสำหรับวัดค่าตัวแปรทั้งหมด โดยได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับข้อคำถามที่สร้างขึ้นจำนวน ๒๔ ข้อ โดยได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม โดยใช้หลักทางคณิตศาสตร์ ๐.๕๑[๖] ขึ้นไปปัดเป็นเลขจำนวนเต็ม เกณฑ์ที่ใช้เป็นดังนี้

ระดับคะแนน	ช่วงค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
๕	๔.๕๑-๕.๐๐	มากที่สุด
๔	๓.๕๑-๔.๕๐	มาก
๓	๒.๕๑-๓.๕๐	ปานกลาง
๒	๑.๕๑-๒.๕๐	น้อย
๑	๑.๐๐-๑.๕๐	น้อยสุด

๓.๖.๓. การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ประชาชนที่มี เพศ และระดับการศึกษาต่างกัน ใช้การทดสอบค่า ทีเทส (t-test) ประชาชนที่มี อายุต่างกัน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) (F test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

๓.๖.๔. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยการหาค่าความถี่แล้วเสนอแบบตาราง

---

[๖] เรื่องเดียวกัน.

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๗.๑ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป

๓.๗.๒ สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า-Test และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

๑) การหาค่าร้อยละ (Percentage)[๗]

สูตร $= \frac{f}{N} \times 100$

เมื่อ f = ความถี่หรือจำนวน

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมดรวมกัน

๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) หรือมัชฌิมเลขคณิต[๘]

$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$

X = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

---

[๗] ส่งศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕.

[๘] กลุ่มงานฝึกอบรมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๓.

๓) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)*

$$S = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fX$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

๔) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)**

$$T = \frac{\overline{X}_1 - \overline{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที (t- test Independent) โดยที่ $df = n_๑ + n_๒ - ๒$

$\overline{X}_๑, \overline{X}_๒$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

$S_๑^๒, S_๒^๒$ = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

$n_๑, n_๒$ = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

๕) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One –Way ANOVA) หรือ (F-test)**

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

---

*ล้วน สายยศ และอังคนา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

**พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด), (กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘๓.

**นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑๐.

บทที่ ๔
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร" ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๘๑ คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ครบสมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานกรณีที่ตัวแปรมี ๒ กลุ่ม t (T – Distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานในกรณีที่ตัวแปรมีมากกว่า ๒ กลุ่มขึ้นไป F (F – Distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถาม คำถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ประชาชนที่มี เพศ และระดับการศึกษาต่างกัน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ประชาชนที่มี อายุต่างกัน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) หรือ (f test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เรียงลำดับค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๕๐	๔๙.๕๐
หญิง	๑๕๑	๕๐.๑๐
รวม	๓๐๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑ และส่วนน้อยเป็นเพศชาย จำนวน ๑๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๘ – ๓๙ ปี	๑๔๔	๓๗.๘๐
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๕๗.๒๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๙	๐๕.๐๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จากแบบสอบถาม ส่วนมากมีช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี จำนวน ๒๑๘ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๑๘ – ๓๙ ปี จำนวน ๑๔๔ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘ และน้อยที่สุด คือ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๙ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๐๕.๐๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๘๔.๐๐
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๑๖.๐๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จากแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓๒๐ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๐ และรองลงมา คือระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๖๑ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การศึกษา การนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผล แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ในด้านต่าง ๆ ปรากฏตามตารางที่ ๔.๔ - ๔.๓๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวม ๔ ด้าน

ด้านที่	หลักพรหมวิหารธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านเมตตา	๓.๕๒	๐.๓๖	มาก
๒	ด้านกรุณา	๓.๔๑	๐.๓๘	ปานกลาง
๓	ด้านมุทิตา	๓.๔๗	๐.๓๕	ปานกลาง
๔	ด้านอุเบกขา	๓.๓๔	๐.๓๗	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๔๔	๐.๒๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ด้านเมตตา อยู่ในระดับ มาก รองลงมาด้านมุทิตา อยู่ในระดับปานกลาง และด้านอุเบกขา ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา

ข้อที่	ด้านเมตตา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร	๓.๔๐	๐.๖๐	มาก
๒	พบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ	๓.๕๖	๐.๖๓	มาก
๓	มีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน	๓.๔๗	๐.๖๐	ปานกลาง
๔	ให้การบำบัดความทุกข์ของราษฎร	๓.๓๕	๐.๕๕	ปานกลาง
๕	หาแนวทางที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับราษฎร	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง
๖	เอาใจใส่ความทุกข์สุขของราษฎรเสมือนของตนเอง	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก
๗	ให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง	๓.๕๐	๐.๖๑	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๕๒	๐.๓๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ด้านให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร รองลงมา คือ พบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา

ข้อที่	ด้านกรุณา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมอ	๓.๔๕	๐.๕๘	ปานกลาง
๒	ช่วยเหลือเกื้อกูลราษฎรในทางที่ชอบ	๓.๔๐	๐.๖๒	ปานกลาง
๓	ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน	๓.๓๙	๐.๖๑	ปานกลาง
๔	บริการราษฎรด้วยความมุ่งมั่น เสียสละ และความเสมอต้นเสมอปลาย	๓.๔๑	๐.๖๕	ปานกลาง
๕	ปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต	๓.๓๙	๐.๖๑	ปานกลาง
๖	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เอารัดเอาเปรียบราษฎร	๓.๔๐	๐.๖๖	ปานกลาง
๗	สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมใจของราษฎรในท้องที่	๓.๔๗	๐.๖๑	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๔๑	๐.๓๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมใจของราษฎรในท้องที่ รองลงมา คือ ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมอ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชนและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา

ข้อที่	ด้านมุทิตา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	แสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก
๒	ส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี	๓.๖๔	๐.๕๖	มาก
๓	ประกาศสดุดียกย่องปราชญ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนา	๓.๔๑	๐.๕๔	ปานกลาง
๔	สนับสนุนให้กำลังใจราษฎรในการแก้ปัญหาของชุมชน	๓.๓๔	๐.๕๔	ปานกลาง
๕	ร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	๓.๓๖	๐.๖๓	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๔๓	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมา คือ แสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง และน้อยที่สุด คือ ร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา

ข้อที่	ด้านอุเบกขา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่	๓.๔๐	๐.๖๖	ปานกลาง
๒	มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็ว ถูกต้อง	๓.๔๐	๐.๖๑	ปานกลาง
๓	วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์	๓.๒๙	๐.๕๕	ปานกลาง
๔	ดำรงตนอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมีหลักการ มีศีลธรรม คุณธรรมทั้งกาย วาจา ใจ	๓.๓๑	๐.๕๙	ปานกลาง
๕	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง	๓.๓๑	๐.๕๕	ปานกลาง
	โดยรวม	๓.๓๔	๐.๓๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่และมีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็ว ถูกต้อง รองลงมา คือ ดำรงตนอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมีหลักการ มีศีลธรรม คุณธรรมทั้งกาย วาจา ใจและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และน้อยที่สุด คือ วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๔๑	๐.๒๙	ปานกลาง
หญิง	๑๕๑	๓.๔๗	๐.๒๕	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๔๔	๐.๒๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๔๑	๐.๒๙	-๒.๐๖*	๐.๐๔
หญิง	๑๕๑	๓.๔๗	๐.๒๕		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านเมตตา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๕๑	๐.๓๔	มาก
หญิง	๑๕๑	๓.๕๔	๐.๓๕	มาก
รวม	๓๘๑	๓.๕๓	๐.๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา อยู่ในระดับมากทั้งสองเพศ เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ เพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านเมตตา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๕๑	๐.๓๔	-๐.๙๓	๐.๓๕
หญิง	๑๕๑	๓.๕๔	๐.๓๕		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๓๕	๐.๓๕	ปานกลาง
หญิง	๑๕๑	๓.๓๔	๐.๔๐	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๓๗	๐.๓๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา อยู่ในระดับปานกลางและปานกลาง เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพศชาย

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๓๕	๐.๓๕	-๐.๕๔	๐.๓๕
หญิง	๑๕๑	๓.๓๔	๐.๔๐		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๓๕	๐.๓๕	ปานกลาง
หญิง	๑๕๑	๓.๓๔	๐.๔๐	ปานกลาง
รวม	๓๔๑	๓.๓๗	๐.๓๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา อยู่ในระดับปานกลางและปานกลาง เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพศชาย

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านกรุณา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๓๕	๐.๓๕	-๐.๕๔	๐.๓๕
หญิง	๑๕๑	๓.๓๔	๐.๔๐		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติธรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านมุทิตา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๔๕	๐.๓๕	ปานกลาง
หญิง	๑๕๑	๓.๔๕	๐.๓๕	ปานกลาง
รวม	๓๔๑	๓.๔๓	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา อยู่ในระดับปานกลางและปานกลาง เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านมุทิตา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๔๕	๐.๓๕	-๐.๕๐	๐.๓๔
หญิง	๑๕๑	๓.๔๕	๐.๓๕		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านอุเบกขา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๕๐	๓.๔๑	๐.๒๘	ปานกลาง
หญิง	๑๕๑	๓.๔๗	๐.๒๕	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๔๔	๐.๒๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับปานกลางและปานกลาง เมื่อแยกตามเพศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน ด้านอุเบกขา

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ชาย	๑๕๐	๓.๔๑	๐.๒๘	-๓.๕๑*	๐.๐๐
หญิง	๑๕๑	๓.๔๗	๐.๒๕		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘ – ๓๕ ปี	๑๔๔	๓.๔๓	๐.๒๗	ปานกลาง
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๓.๔๔	๐.๓๐	ปานกลาง
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๓.๔๑	๐.๒๒	ปานกลาง
โดยรวม	๓๘๑	๓.๔๔	๐.๒๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ จากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๕ ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการสรุปการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๒๑	๒	๐.๐๑๑	๐.๑๓	๐.๘๘
ภายในกลุ่ม	๓๐.๖๐๓	๓๗๘	๐.๐๘๑		
รวม	๓๐.๖๒๕	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านเมตตา

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘ – ๓๙ ปี	๑๔๔	๓.๕๔	๐.๓๓	มาก
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๓.๕๒	๐.๓๕	มาก
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๓.๕๒	๐.๓๓	มาก
รวม	๓๘๑	๓.๕๒	๐.๓๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุระหว่าง จากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๙ ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านเมตตา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๕	๒	๐.๐๒๔	๐.๑๘	๐.๘๓
ภายในกลุ่ม	๕๐.๑๖๒	๓๗๘	๐.๑๓๓		
รวม	๕๐.๒๑๑	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านกรุณา

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘ – ๓๙ ปี	๑๔๔	๓.๔๒	๐.๔๐	ปานกลาง
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๓.๔๑	๐.๓๘	ปานกลาง
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๓.๓๔	๐.๒๓	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๔๑	๐.๓๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ จากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๙ ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านกรุณา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๑๒	๒	๐.๐๖	๐.๔๐	๐.๖๗
ภายในกลุ่ม	๕๓.๓๓๕	๓๗๘	๐.๑๔๑		
รวม	๕๓.๔๔๗	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านมุทิตา

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘ – ๓๕ ปี	๑๔๔	๓.๔๖	๐.๓๕	ปานกลาง
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๓.๔๓	๐.๓๘	ปานกลาง
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๓.๔๕	๐.๔๓	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๔๓	๐.๓๕	**ปานกลาง**

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ จากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๕ ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านมุทิตา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๓๕	๒	๐.๐๑๘	๐.๑๒	๐.๙๕
ภายในกลุ่ม	๕๗.๐๕๖	๓๗๘	๐.๑๕๑		
รวม	๕๗.๑๓๑	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านอุเบกขา

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๘ – ๓๕ ปี	๑๔๔	๓.๓๑	๐.๓๕	ปานกลาง
๔๐ – ๖๐ ปี	๒๑๘	๓.๓๗	๐.๔๐	ปานกลาง
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๓.๒๕	๐.๒๒	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๓๔	๐.๓๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ จากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๕ ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน ด้านอุเบกขา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๕๒	๒	๐.๑๔๖	๑.๐๔	๐.๓๕
ภายในกลุ่ม	๕๒.๕๖๔	๓๗๔	๐.๑๔		
รวม	๕๓.๒๕๕	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๓	๐.๓๐	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๔๖	๐.๒๑	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๓๕	๐.๒๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยรวม ๔ ด้าน

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๓	๐.๓๐	-๐.๗๑	๐.๔๘
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๔๖	๐.๒๑		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านเมตตา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๕๒	๐.๓๗	มาก
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๕๗	๐.๓๖	มาก
รวม	๓๘๑	๓.๕๕	๐.๓๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม ของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านเมตตา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๕๒	๐.๓๗	-๑.๑๑	๐.๒๗
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๕๗	๐.๓๕		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านกรุณา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๑	๐.๓๕	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๔๓	๐.๓๑	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๔๒	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านกรุณา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๑	๐.๓๕	-๐.๔๕	๐.๖๓
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๔๓	๐.๓๑		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านมุทิตา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๖	๐.๔๐	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๕๒	๐.๒๙	มาก
รวม	๓๘๑	๓.๔๙	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา อยู่ในระดับมากและปานกลาง เมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านมุทิตา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๔๖	๐.๔๐	-๑.๑๔	๐.๒๕
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๕๒	๐.๒๙		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านอุเบกขา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๓๕	๐.๓๙	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๓๒	๐.๓๒	ปานกลาง
รวม	๓๘๑	๓.๓๔	๐.๓๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่ ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ของประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ด้านอุเบกขา

การศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(๒-tailed)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๒๐	๓.๓๕	๐.๓๙	๐.๕๔	๐.๕๗
ปริญญาตรีขึ้นไป	๖๑	๓.๓๒	๐.๓๒		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรด้านอุเบกขา ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จากแบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เรียงลำดับค่าความถี่ (Frequency) ปรากฏผล ตามตาราง ดังตารางที่ ๔.๓๕ – ๔.๔๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา

ที่	ข้อเสนอแนะด้านเมตตา	ความถี่
๑	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรตั้งหน่วยรับร้องทุกข์ ๒๔ ชั่วโมง	๑๐
๒	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรตั้งหน่วยช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	๘
๓	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร	๖
๔	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ	๔
๕	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรมีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน	๒
๖	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรหาแนวทางที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับราษฎร	๑
๗	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรให้บริการประชาชนด้านเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง	๑

จากตาราง ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรตั้งหน่วยรับร้องทุกข์ ๒๔ ชั่วโมง จำนวน ๑๐ คน รองลงมา คือ ควรตั้งหน่วยช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ จำนวน ๘ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ควรให้บริการประชาชนด้านเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง จำนวน ๑ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา

ที่	ข้อเสนอแนะด้านกรุณา	ความถี่
๑	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน	๒๐
๒	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรบริการราษฎรด้วยความมุ่งมั่น เสียสละ และความเสมอต้นเสมอปลาย	๑๗
๓	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต	๑๕
๔	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เอารัดเอาเปรียบราษฎร	๑๐
๕	ควรส่งเสริมโครงการอาชีพในชุมชนอย่างทั่วถึง	๘

จากตาราง ๔.๔๐ พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณา มีความถี่สูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน จำนวน ๒๐ คน รองลงมา คือ ควรปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต จำนวน ๑๗ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ควรส่งเสริมโครงการอาชีพชุมชนอย่างทั่วถึง จำนวน ๘ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา

ที่	ข้อเสนอแนะด้านมุทิตา	ความถี่
๑	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรแสดงความยินดีกับลูกบ้านที่ก้าวหน้าในชีวิต	๓๐
๒	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรประกาศยกย่องคนทำความดีทุกคน	๒๕
๓	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรประกาศสดุดียกย่องปราชญ์ของชุมชน	๑๐
๔	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรให้สวัสดิการกับผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม	๖
๕	กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ควรปฏิเสธคำเชิญของชาวบ้าน	๓

จากตาราง ๔.๔๑ พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรแสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง จำนวน ๓๐ คน รองลงมา คือ ควรส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน ๒๕ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ไม่ควรปฏิเสธคำเชิญของชาวบ้าน จำนวน ๓ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา

ที่	ข้อเสนอแนะด้านอุเบกขา	ความถี่
๑	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรวางตนเป็นผู้มีเหตุมีผล เสมอต้นเสมอปลาย	๒๐
๒	กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรตัดสินคดีความโดยความยุติธรรมและเป็นกลาง	๑๕
๓	กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ควรเข้าข้างคนที่กระทำความผิด	๑๒
๔	กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ควรปฏิบัติตนอยู่เหนือกฎหมาย	๘
๕	กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ควรออกกฎระเบียบที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ	๗
๖	กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ควรปฏิบัติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น	๕

จากตาราง ๔.๔๒ พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา มีความถี่สูงสุด คือ ควรวางตนเป็นผู้มีเหตุผลเสมอต้นเสมอปลาย จำนวน ๒๐ คน รองลงมา คือ ควรตัดสินคดีความด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง จำนวน ๑๕ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ไม่ควรปฏิบัติตนขัดต่อประเพณีท้องถิ่น จำนวน ๕ คน ตามลำดับ

บทที่ ๕
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ อายุ และการศึกษาต่างกัน ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๖๑,๘๓๕ คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๘๑ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน, ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการนำหลักพรหมวิหารธรรม และตอนที่ ๓ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบได้เสนอแนะตามความคิดเห็นของตน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน ๓๘๑ คน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ และการศึกษาต่างกัน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับจำแนกตามอายุ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anowa) หรือ (F-test) หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ต่อโดยวิธีหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

เป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) และในส่วนข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าประชาชนในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศชายและหญิงอยู่ในระดับแตกต่างกัน คือ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๐ และเพศชาย จำนวน ๑๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๘๐ ด้านช่วงอายุ ระหว่าง ๔๐ – ๖๐ ปี จำนวน ๒๑๘ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒๐ รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๘ – ๓๕ ปี จำนวน ๑๔๔ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๐ และช่วงอายุระหว่าง ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕ และน้อยที่สุด ส่วนในด้านการศึกษา ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๒๐ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๐ และรองลงมาคือปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๖๑ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐

๕.๑.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่า โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) ด้านเมตตา ให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎรอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๒

๒) ด้านกรุณา ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๑

๓) ด้านมุทิตา แสดงความยินดีต่อราษฎรที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๗

๔) ด้านอุเบกขา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๔

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตาม

หลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

๑) ด้านเมตตา พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านกรุณา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านมุทิตา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน

๔) ด้านอุเบกขา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดแตกต่างกัน

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เรียงลำดับ ดังนี้

๑) ด้านเมตตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรตั้งหน่วยรับร้องทุกข์ ๒๔ ชั่วโมง จำนวน ๑๐ คน รองลงมา คือ ควรตั้งหน่วยช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ จำนวน ๘ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ควรให้บริการประชาชนด้านเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง จำนวน ๑ คน ตามลำดับ

๒) ด้านกรุณา มีความถี่สูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน จำนวน ๒๐ คน รองลงมา คือ ควรปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต จำนวน ๑๗ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ควรส่งเสริมโครงการอาชีพชุมชนอย่างทั่วถึง จำนวน ๘ คน ตามลำดับ

๓) ด้านมุทิตา มีความถี่สูงสุด คือ ควรแสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง จำนวน ๓๐ คน รองลงมา คือ ควรส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน ๒๕ คน และมีความถี่ต่ำ คือ ไม่ควรปฏิเสธคำเชิญของชาวบ้าน จำนวน ๓ คน ตามลำดับ

๔) ด้านอุเบกขา มีความถี่สูงสุด คือ ควรวางตนเป็นผู้มีเหตุผลเสมอต้นเสมอปลาย จำนวน ๒๐ คน รองลงมา คือ ควรตัดสินคดีความด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง จำนวน ๑๕ คน และมีความถี่ต่ำคือ ไม่ควรปฏิบัติตนขัดต่อประเพณีท้องถิ่น จำนวน ๕ คน ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร สรุปผลการวิจัยดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ผลการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า

ในอดีตนั้น กำนันและผู้ใหญ่บ้าน นั้นใช้อำนาจหน้าที่ กับการดำรงตำแหน่งตามที่ชาวบ้านเขามอบหมายให้เป็นผู้นำตำบลและหมู่บ้าน แต่ในกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่หลักระดับตำบลหมู่บ้าน ในการดูแลทุกข์สุขของพี่น้องประชาชนในเรื่องของการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อย การพัฒนาส่งเสริมอาชีพและรายได้ หลังจากที่มีการกระจายอำนาจส่งเสริมการปกครองตนเอง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๐ การอำนวยความเป็นธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของราษฎรในหมู่บ้านตำบล มีหน้าที่ในการสร้างความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน ขณะเดียวกันก็อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ไปรับบริการติดต่องานราชการในพื้นที่ รวมถึงมีหน้าที่ในการดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย จัดประชุมราษฎรในหมู่บ้านเดือนละ ๑ ครั้ง รวมทั้งมีหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่พี่น้องประชาชน นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับการร้องขอจากส่วนราชการต่าง ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเปรียบเสมือนผู้ที่ทำหน้าที่ประจำอยู่ในทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ตามที่องค์ปฐมเสนาบดีของกระทรวงมหาดไทย สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ให้คำจำกัดความบทบาทภารกิจของกระทรวงมหาดไทยไว้ค่อนข้างจะชัดเจน คือ "การบำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในระดับล่างสุด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านง่าย ๆ ก็คือ การบำบัดทุกข์บำรุงสุข นั่นเอง ทั้งนี้เพราะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความใกล้ชิดกับพี่น้องประชาชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ **ลำพัน เศรษโฐ** ได้ศึกษาความคิดเห็นทางจริยธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยได้พบว่าเป็นผู้บริหารที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดต้องมีเมตตาธรรมเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความยุติธรรมไปโปร่งใสตรวจสอบได้ ต้องไม่คอรัปชั่น เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีเมตตา มีความเสียสละ มีความสุจริตในการทำงาน และจะต้องสร้างคุณธรรมให้กับตัวเอง ทั้งนี้เพราะกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านมีภารกิจ หน้าที่และบทบาทสำคัญ คือ การสร้างความรัก ความสามัคคีและสร้างความเป็นปึกแผ่นในการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยอันเป็นพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในตำบลที่หมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดี และไม่เดือดร้อนเมื่อเกิดวิกฤต กำนันผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทย จึงเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่จะต้องมีบทบาทสำคัญในการประสานประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความสามัคคีสร้างความเป็นเอกภาพและส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล นำนโยบายของรัฐกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาเพื่อทำให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความสงบสุข อยู่ดีกินดีอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อพิจารณาจากผลของการศึกษาที่ได้นำเสนอตามลำดับ ก็คงพอจะช่วยให้เรามีความรู้และความเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านโดยอยู่บนฐานของอัตวิสัย (Subjective) อย่างไรก็ตาม ประเด็นหนึ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนจากการศึกษาวิจัยที่ได้ภระทำมา นั่นคือ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในยุคสมัยปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในหลายด้าน ซึ่งกลายเป็นปัจจัยที่ท้าทายการคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างมิอาจมองข้ามได้ความเปลี่ยนแปลงที่ควรกล่าวถึง และนับเป็นปัจจัยสำคัญอันส่งผลกระทบต่อบทบาทและ อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่งกระบวนการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น, ประการที่สองการปฏิรูปการบริหารงานในภาครัฐ, ประการที่สามความเปลี่ยนแปลงในสภาพชุมชนของไทย และประการที่สี่ การเกิดขึ้นของเครือข่ายและกลุ่มทางสังคมใหม่ ๆ ภายในชุมชนไทย กล่าวโดยสรุป จากทิศทางความเปลี่ยนแปลงทั้งสี่ประการที่กล่าวในข้างต้น จะเห็นได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้เผชิญกับความท้าทายใหม่ในการแสวงหาบทบาทและความชอบธรรมต่อการดำรงอยู่ของตนเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สิ้นแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มิได้เกื้อหนุนให้เกิดการขยายบทบาทและความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสมัยปัจจุบันเลย

ดังนั้น การปรับตัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อสภาวะเช่นนี้จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ทันต่อยุคและสมัย ดังที่จะได้แสดงในแต่ละด้านเป็นลำดับต่อไปนี้

๑. ด้านเมตตา จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเมตตาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ด้านให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร รองลงมา คือ พบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน กล่าวคือ การที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักเมตตาธรรมนั้น มีความโดดเด่นสูงสุด เพราะมองเห็นเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ง่ายที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักเมตตาแท้ ดังที่ พระธรรมปิฎก

(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องความสุขที่สมบูรณ์ โดยกล่าวไว้ว่าเมตตาแท้คือ ความปรารถนาดีแท้จริง คือ ความรัก ความปรารถนาดี ความอยากให้คนที่รักมีความสุข และประสบแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ เป็นความรักที่บริสุทธิ์ รักโดยอาการเผื่อแผ่เป็นความปรารถนาดี ทำให้ใจเปิดกว้างและผ่องใสเบิกบาน ต้องการให้ผู้อื่น มีความสุข และอยากทำทุกอย่างให้เขามีความสุขในลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การเสียสละ สละความสุขส่วนตัวถือไม่เห็นแก่ตัวซึ่งเป็นความหมายที่สำคัญของคำว่า ความรักและความรักแท้นี้ มีชื่อพิเศษเรียกว่า เมตตาหรือความรักต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข เมื่อประชาชนได้รับในสิ่งที่ตนตอบสนองโดยที่ผู้ให้ก็มีใจอยากให้ ผู้รับก็เต็มใจรับต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ทั้งคู่โดยมีเมตตาแท้เป็นตัวเชื่อม ก็ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจนำไปสู่ความสุขของชาวบ้านนั่นเอง การสร้างความพึงพอใจให้กับราษฎร ผลสะท้อนออกมาทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความสุขด้วย และผู้ได้รับผลประโยชน์ คือราษฎรด้วย จึงทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์สูงสุดด้านเมตตาธรรม

๒. ด้านกรุณา จากการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านกรุณาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมใจของราษฎรในท้องที่ รองลงมา คือ ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมอ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชนและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต ตามลำดับ การที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักกรุณาธรรมมีผลทางพฤติกรรมออกมาปานกลางนั้น สาเหตุเป็นเพราะทั้งฝ่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านตลอดจนราษฎรมีความเข้าใจหลักธรรมข้อนี้ไม่ชัดเจน ถึงแม้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำเต็มความสามารถแล้ว และผู้รับผลนั้น มองไม่เห็นคุณค่าแท้ของหลักกรุณาธรรม จึงได้ผลเป็นปานกลาง เพราะการขาดความเข้าใจเรื่องความกรุณาและการปฏิบัติอย่างคลาดเคลื่อน ผลการวิจัยเล่มนี้สอดคล้องกับหลักการเกี่ยวกับความกรุณาเที่ยม ดังที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง "รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็นชิงนัก" ว่า "หรือความสงสารไม่จริง เป็นความสงสารเทียม ๆ หรือกรุณาที่เจือด้วยอกุศล" เพราะความกรุณาของผู้ใหญ่บ้านกำนันในอดีตเป็นการเกื้อกูลกันด้วยความจริงใจปรารถนาความสงบสุขให้แก่หมู่บ้านและตำบล ต่างกันกับในสมัยปัจจุบันเพราะการช่วยเหลือของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องอาศัยฐานเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกกลับมาใหม่จึงเลือกที่จะปฏิบัติต่อลูกบ้านและหมู่บ้านมากขึ้นเกิดความลำเอียงหรืออคติในการปฏิบัติหน้าที่ และเกิดผลประโยชน์ซึ่งเป็นรายรับของผู้ใหญ่บ้านและกำนันเพื่อให้เกิดรายได้ส่วนหนึ่งนำไปในการเลือกตั้งครั้งต่อไปเกิดเป็นวงจร

อุบาดขึ้น ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งเกิดความไม่พอใจและส่งผลต่อการสำรวจทำให้ผลออกมามีผลปานกลาง

๓. ด้านมุทิตา จากการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านมุทิตาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมา คือ แสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง และน้อยที่สุด คือ ร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ กล่าวคือ คำว่า "มุทิตา" หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้จิตอ่อนโหวโปลามอารมณ์หรือความ พลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข ด้วยความที่เป็นนามธรรมนี้เองที่ทำให้การที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักมุทิตาธรรมนั้น มีผลปานกลาง เพราะหลักธรรมข้อนี้มีลักษณะเป็นนามธรรมจับต้องให้ชัดเจนได้ยาก สำหรับผู้ที่เข้าใจคลาดเคลื่อน ถึงแม้ปฏิบัติจริงจริง พฤติกรรมแล้วได้ผลมากกว่านี้ เป็นข้อธรรมที่ต้องอาศัยภูมิปัญญา ด้านการศึกษาและปฏิบัติควบคู่กันไป อีกทั้งการแสดงมุทิตาจิตในสังคมปัจจุบันนั้นก็มีการกระทำน้อยในภาวะที่มีการแข่งขันสูง ดังนั้นการแสดงมุทิตาจิตส่วนหนึ่งจึงเป็นการแสดงตามธรรมเนียม หาได้การแสดงด้วยความจริงใจ การแสดงด้วยประเพณี หรือ หน้าที่นี้เองสอดคล้องกับหลักการ ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องความสุขที่สมบูรณ์ ว่า "มุทิตาเทียม" คือ ความพลอยยินดีไม่จริงแท้ คือ ความพลอยยินดีที่เป็นอกุศลซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความพลอยยินดีต่อความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของผู้อื่น แต่มีการยึดมั่นถือมั่นหรือมีขอบเขตจำกัด เช่น เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาประสบการทำการได้รับความสำเร็จ ก็รู้สึกยินดีในความสำเร็จนั้น ในขณะเดียวกันก็มุ่งหวังประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยนึกคิดในใจว่าตนเองจะพลอยได้รับสิ่งตอบแทนและมีชื่อเสียง ด้วยเหตุที่มีการแสดงมุทิตาแบบมีเงื่อนไขจึงพบว่าผลเป็นปานกลาง

๔. ด้านอุเบกขา จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านอุเบกขา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาเป็นอันดับแรก คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่และมีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็ว ถูกต้อง รองลงมา คือ ดำรงตนอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมีหลักการ มีสัตยธรรม คุณธรรมทั้งกาย วาจา ใจ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และน้อยที่สุด คือ วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์

ตามลำดับ การที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักอุเบกขาธรรมนั้น มีผลบ่านกลาง เหมือนกันทั้ง ๓ ข้อ เพราะข้อธรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรมเกิดไปสำหรับชาวบ้าน ที่ต้องอาศัยเวลา อาศัยความเข้าใจ ปฏิบัติควบคู่ไป นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นควบคู่กันไปอันเนื่องจากความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการวางเฉยที่ถูกต้องและการมีจุดประสงค์แอบแฝงหรือจุดมุ่งหมายซึ่งแอบแฝง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ความสุขที่สมบูรณ์ ว่า อุเบกขาเทียม หมายความว่า "ความวางเฉยไม่จริง เป็นอุเบกขาที่เจือด้วยอกุศล คือความวางเฉยที่มีอวิชชา ไม่ชาญฉลาดในสถานที่ไม่ควรวางเฉย" อันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติตนด้วยหลักธรรมอุเบกขาที่ถูกต้องนั้นมีการนำไปปฏิบัติในสังคมน้อย จึงทำให้ผลการวิจัยเป็นปานกลาง นอกจากนี้ต้องมีการเมินความเข้าใจ เน้นให้เห็นเด่นชัด อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจึงจะสัมฤทธิ์ผลสูงสุดตามความเป็นจริง

สรุป จึงเห็นได้ว่า พรหมวิหารธรรม ๔ ข้อ เมตตา เป็นข้อเด่นชัดสูงสุด เพราะมีลักษณะพฤติกรรมเป็นรูปธรรมจับต้องได้ง่ายกว่า เพราะซึมซับอยู่ในความรู้สึกของประชาชนทั่วไปอยู่แล้ว ทำให้มีค่าเฉลี่ยเชิงพฤติกรรมสูง ส่วนอีก ๓ ข้อ เป็นลักษณะนามธรรมจับต้องได้ไม่ชัดเจนในความรู้สึกของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อ อุเบกขา จากความเข้าใจของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตลอดจนถึงประชาชนหมายถึงการเพิกเฉยทอดธุระไม่เอาใจใส่ละไปล่อยไปตามสถานการณ์ จึงทำให้อุเบกขาธรรม คือ ความกลางสมบูรณ์ดุจตาชั่งไม่เอนเอียงไม่เลือกข้าง ไม่เลือกเอาส่วนดีละทิ้งส่วนเสีย แต่พร้อมปฏิบัติภารกิจด้วยเที่ยงธรรม ยึดเอาประโยชน์ความถูกต้องเป็นสำคัญสูง จึงเป็นอุเบกขาธรรมได้โดยแท้จริง ด้วยความจริงดังกล่าวจึงทำให้ปรากฏผลการวิจัย ๓ ด้านที่เหลือเป็นกลาง

๕.๒.๒ การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

จากสมมติฐานของการวิจัย ที่ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับประชาชนในด้านต่าง ๆ น้อยลง และประชาชนให้ความสำคัญต่อบทบาทหรือพฤติกรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่ ผลการวิจัยพบว่าใน ด้านปัจจัยที่เกิดจากวัฒนธรรมและความคาดหวังของประชาชน ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้

บทบาทและหน้าที่บางอย่างของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง เพราะประชาชนสามารถพึ่งพาองค์กรอื่น ๆ ทดแทนกันได้ เช่น ในอดีตความคาดหวังของประชาชนต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอาจจะมีมากและเชื่อว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านน่าจะเป็นผู้ที่แก้ไขปัญหาให้คนได้ เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ประชาชนมักจะเข้าหากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นลำดับแรก แต่ในปัจจุบันเมื่อมีองค์กรหรือสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่ได้เป็นทางเลือกแรกเสมอไปสำหรับลูกบ้านหรือราษฎร ทำให้บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลง โดยเฉพาะบทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือลูกบ้านในกรณีที่ลูกบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีปฏิบัติตามราชการต่าง ๆ และบทบาทในการดูแลทุกข์สุขของลูกบ้านก็ลดลง เพราะลูกบ้านดูแลตัวเองได้มากขึ้น ส่งผลให้ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลงตามไปด้วย

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

๑) คุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนาบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ หรือค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าประชาชนมีความต้องการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินตามหลักการบริหารปกครองที่ดี หรือมีจริยธรรม มุ่งการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้เป็นสังคมที่ดี มีระเบียบวินัย อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข และอุดมสมบูรณ์ จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขและสังคมโดยรวมมากที่สุด กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีความเข้าใจและจะต้องใช้วิธีการดำเนินการ หรือแก้ปัญหาอย่างเป็นธรรมอย่างถูกต้องตามที่ต้องการ มิใช่แก้ปัญหาตามกระแสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนหรือดำเนินการไปเพื่อประโยชน์ของพรรคหรือพวกพ้องตนเอง จะต้องมีจริยธรรม คือยึดมั่นในความดีทั้งกาย วาจา ใจ ไม่เบียดเบียนคุกคาม ข่มขู่ หรือประทุษร้ายผู้อื่น ไม่ใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกันเป็นคนซื่อตรง และซื่อสัตย์ มีธรรมะเป็นหลักประจำใจ เป็นคนดี มีใจไม่สนับสนุนความชั่วทั้งปวง และต้องทำลายสิ่งที่ชั่วร้ายส่งเสริมสิ่งที่ดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนของประชาชน ที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่แทน จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักจริยธรรม เป็นหลักในการปกครอง เพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพูลศักดิ์ คำแปง ที่ได้ทำการวิจัย "เรื่องทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชนอำเภอเทิง" ผลการวิจัยพบว่า "ความต้องการของประชาชนต่อจริยธรรมของนักการเมือง ก็คือ ความต้องการให้นักการเมืองได้เป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง ดำเนินการทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของสังคมและประชาชนโดยจริงจัง คือต้องการให้นักการเมืองยึดมั่นอยู่ในหลักพรหมวิหารธรรม เมื่อนักการเมืองมีเมตตาก็หมายถึงว่านักการเมืองมีความรัก ความปรารถนาดีต่อประชาชน เมื่อเห็นประชาชนประเทศชาติ

มีความเดือดร้อน ก็มีความกรุณาต้องการให้ประชาชนฝ่าฟันวิกฤตนั้นให้จงได้ รวมไปถึงไม่มีความอิจฉาริษยาต่อพรรคอื่นพวกอื่นที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตน และวางตัวเป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้างใคร ยึดความถูกต้อง ถูกธรรม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินปัญหา

๒) ควรปรับปรุงบทบาท ภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เป็นที่พึ่งของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นครินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ** เรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่ ที่พบว่าในอดีตลักษณะเด่นประการหนึ่งซึ่งทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันและเป็นจุดแข็งที่โดดเด่นมาจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะของความเป็นผู้นำที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนไทยในแบบเกษตรกรรม โดยดำรงบทบาทที่สำคัญคือ ในด้านหนึ่งจะมีลักษณะเป็นผู้ปกครองดูแลลูกบ้าน ขณะที่อีกด้านหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงมีบทบาทในลักษณะของ "ผู้เชื่อมประสาน" ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับรัฐส่วนกลาง แต่ภายใต้สภาพการณ์ปัจจุบันได้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสภาพชุมชนของไทยในหลายมิติ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้ก็กระทบต่อสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่น้อย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนแบบเกษตรกรรมหรือ "ชนบท" ไปสู่ความเป็นชุมชนเมือง เป็นผลให้โครงสร้างภายในชุมชนดั้งเดิมการเกิดปรับเปลี่ยน เนื่องจากการเคลื่อนย้ายประชากรภายในชุมชนเป็นไปในอัตราที่สูงขึ้น, การกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมใหม่ๆ, ลักษณะทางประชากรที่มีการศึกษาและทักษะในแบบสมัยใหม่และหลากหลายมากขึ้น, ระบบการผลิตและระบบเศรษฐกิจมีลักษณะพึ่งพิงกลไกตลาดและเป็นทุนนิยมสูงขึ้น ฯลฯ การรุกเข้ามาของ "ชุมชนใหม่" ภายในพื้นที่ของชุมชนดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านจัดสรร, หมู่บ้านการเคหะ, กลุ่มบ้านพักอาศัยในเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น การเติบโตและขยายตัวของกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ ที่มีความรู้และสามารถพึ่งตนเองได้ เช่น กลุ่มข้าราชการ, พนักงานบริษัทเอกชน, กลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ ก็เริ่มขยายตัวเข้ามาอยู่ในชุมชนระดับตำบล หมู่บ้านมากขึ้น ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งก็เกิดจากสภาพทางชุมชนเองที่มีลักษณะของการกลายเป็นเมือง รวมทั้งการขยายตัวของแหล่งพักอาศัยใหม่ ๆ หรือ "ชุมชนใหม่" ที่กล่าวถึงในข้างต้น เหล่านี้ ก็ล้วนทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่น้อย เนื่องจากบทบาทและภารกิจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนเหล่านี้โดยตรงในระดับที่น้อยมาก ตัวอย่างเช่น การติดต่อกับหน่วยงานราชการที่แต่เดิมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมักจะมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือ "ชาวบ้าน" ก็เริ่มหมดความสำคัญลง เนื่องจากคนกลุ่มเหล่านี้สามารถจัดการกับกิจธุระดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

ปัจจัยประการนี้ย่อมเป็นผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งยึดโยงอยู่กับโครงสร้างทางสังคมในแบบดั้งเดิมที่มีความแน่นเฟ้น, ความหลากหลายของกลุ่มภายในชุมชนหรือความเป็นหนึ่งมหทางสังคมมีต่ำ, ชุมชนมีขนาดเล็ก, ตลอดจนโครงสร้างทางชุมชนก็ยึดโยงอยู่กับสถาบันดั้งเดิมของ

ชุมชน ซึ่งได้แก่ วัด ศูนย์กลางของกิจกรรมตามประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่ความยากลำบากในการดำรงสถานภาพหรือบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป จากทัศนทางความเปลี่ยนแปลงที่กล่าวในข้างต้น จะเห็นได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้เผชิญกับความท้าทายใหม่ในการแสวงหาบทบาทและความชอบธรรมต่อการดำรงอยู่ของตนเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มิได้เกื้อหนุนให้เกิดการขยายบทบาทและความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสมัยปัจจุบันเลย ดังนั้น การปรับตัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อสภาวะเช่นนี้จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านใน การติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย จนปัจจุบันและต่อไป ในอนาคต จะทำให้ภารกิจบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้น การดูแลช่วยเสริมศักยภาพให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้วยการขยายเวลาการทำงานให้ถึง ๖๐ ปี เพราะประสบการณ์จะช่วยสร้างเสริมความมั่นใจในการทำงาน ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชนมากน้อยเท่าใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการทุ่มเทกำลังใจ กำลังกายในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของกำนันและผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานด้านพฤติกรรมของกำนันผู้ใหญ่ให้ดียิ่งขึ้นไป โดยดำเนินการดังนี้ นายอำเภอควรสอดส่องดูแลพฤติกรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมภายใต้กฎหมาย จริยธรรม คุณธรรม เอาใจใส่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของลูกบ้านให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีผลการแปลค่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเมตตา ดังนั้นควรพัฒนามาตรฐานด้านเมตตาให้มากยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยดำเนินการดังนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความเดือดร้อนของลูกบ้าน โดยการติดต่อของความช่วยเหลือจากท้องถิ่น อำเภอและจังหวัด เพื่อบรรเทาทุกข์ช่วยเหลือลูกบ้านที่ประภัยต่าง ๆ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีผลการแปลค่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านอุเบกขา ดังนั้น ควรปรับปรุงพัฒนามาตรฐานด้านอุเบกขาให้มากยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยดำเนินการดังนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรวางตนเป็นกลาง ดำรงตนอยู่ในความยุติธรรม โดยไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. ด้านเมตตา กล่าวคือ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการนำหลักเมตตาไปใช้ประกอบไปด้วย

๑.๑ ความสงสารต่อประชาชนและลูกบ้าน

๑.๒ ความปรารถนาดีต่อประชาชนและลูกบ้าน

๑.๓ ปราศจากอคติ

๒. ด้านกรุณา กล่าวคือ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการนำหลักกรุณาไปใช้ประกอบไปด้วย

๒.๑ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน

๒.๒ มีความฉลาดในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างทั่วถึง

๒.๓ มีความยุติธรรม ปราศจากอคติความลำเอียง

๓. ด้านมุทิตา กล่าวคือ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการนำหลักมุทิตาไปใช้ประกอบไปด้วย

๓.๑ เป็นผู้มีอุปนิสัยสุขุม เยือกเย็น และรอบคอบ

๓.๒ เป็นผู้ปราศจากความริษยา

๓.๓ มีความรักผู้อื่นเยี่ยงกับรักตนเอง

๓.๔ รู้จักกาลเทศะและมารยาททางสังคมเป็นอย่างดี

๓.๕ เป็นผู้มีความฉลาดในการใช้คำพูด เช่น รู้จักใช้คำอวยพร แสดงความยินดี เป็นต้น

๔. ด้านอุเบกขา กล่าวคือ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักการนำหลักอุเบกขาไปใช้ประกอบไปด้วย

๔.๑ เป็นผู้มีอุปนิสัยสุขุม เยือกเย็น รอบคอบและแยบคายในการพิจารณา

๔.๒ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีปัญญาสามารถแก้ปัญหาได้

๔.๓ เป็นผู้มีปัญญารู้จักการนำหลักธรรมมาใช้ปฏิบัติได้จริงและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๔.๔ เป็นผู้มีขันติธรรมความอดทนในระดับสูงไม่หวั่นไหวในโลกธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑) ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑

๒) ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการบริหารการจัดการท้องที่แบบบูรณาการ

๓) ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม) พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่ม ๒ กิจกรรมและการปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๒๕.

กลุ่มงานฝึกอบรมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

โกวิทย์ พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิญญูชน, ๒๕๔๓.

ควอริช เวลล์. **การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ.** แปลโดย กาญจนี ละอองศรี และ ชุพา ชุมจันทร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

ชัย เรืองศิลป์. **ประวัติศาสตร์สังคมไทยสมัยโบราณก่อนศตวรรษที่ ๒๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิฆเณศ, ๒๕๒๓.

ดำรง สุนทรศารทูล. **บทบาทหน้าที่ของนักปกครองท้องที่ หน่วยที่ ๑.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, ๒๕๒๖.

ตช บุนนาค. **การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๕.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒.

ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและพัฒนา.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๔๕.

นิภา เมธธาวีชัย. **วิทยาการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัธนา, ๒๕๒๖.

พรรณ ช. เจนจิต. **วิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๔.

พระเทพคิลก (ระแบบ จิตฺตปาโล). **พรหมวิหารธรรมเรือนใจของผู้ใฝ่ธุช.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ความสุขที่สมบูรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. ธรรมนูญชีวิต ฉบับสองภาค ไทย-อังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ ๓๑. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๔.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ. วิมุตตินิรรส. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๓๔.

พระยามหาอำมาตยาธิบดี. การจัดตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครั้งแรก, เรื่องมหาดไทย, ในอนุสรณ์เนื่องในงานฉลองวันที่ระลึกกระทรวงมหาดไทยครบรอบ ๖๐ ปีบริบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, ๒๔๖๕.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด). กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๓.

ไพศาล หวังวานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๒.

ล้วน สายยศ และอังคนา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.

ลักษณา ศิริวัฒน์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔.

ลัดดา กิตติวิภาค. ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๑.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๕.

สงศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๑.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. รสแห่งความมคตหุ่มย้มยิ่งนัก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช. สารานุกรม พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทีรวัธนา, ๒๕๒๖.

โสภา ชูพิกุลชัย. จิตวิทยาสังคมประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.

ยาษา เมฆสวรรค์. **การปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน กับความมั่นคงแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๒๐.

๒. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานวิจัย

ณนคร ญาณโสภณ. "อำนาจท้องถิ่นแบบจารีตและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในยุคเทศาภิบาล". **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.

นรินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. "บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่". **รายงานการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๕๐.

พงศักดิ์ พลสวัสดิ์. "การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงคุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖". **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒.

พระมหาชูศักดิ์ คำแปง. "ทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชนอำเภอเทิง". การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

พระมหาสุทธิชัย จิตฺตโย (ถาวรศิล). "ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา". **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พฤทธิ์ พลยงาม. "การวิเคราะห์ปัญหาเชิงกฎหมายเกี่ยวกับฐานะของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการเลือกตั้ง". **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ลำพัน เศรษโฐ. "ศึกษาความคิดเห็นทางจริยธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับการท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด". **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สุพจน์ รอดเรือง. "กำนันกับปัญหาการปกครองตำบล". **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๓. เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์อำเภอโพทะเล. จังหวัดพิจิตร, ๒๕๕๐.

สมชัย วงษ์นายะ, รศ. ดร. และ ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์, รศ. ดร.. "เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย". กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร, ๒๕๕๑, (อัดสำเนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

๑.พระสุมธีธรรมภาณ

การศึกษา น.ธ. เอก, ป.ธ. ๙, Ph.D. (Sanskrit Literature)

ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าคณะอำเภอเมืองตาก
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

๒.พระครูธิรัตนานุวัตร (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

การศึกษา Ph.D. Philosophy, Banaras Hindu University, India.

ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าสาขาวิชาปรัชญาศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สาขาวิชาปรัชญา จังหวัดพิษณุโลก

๓.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพจน์ พฤกษะวัน

การศึกษา ปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งปัจจุบัน กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดพิษณุโลก
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดพิษณุโลก
สำนักงานบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

๔.นายนริศร์ ศรีโพธิ์

การศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

๕.ดร. ภาคภูมิ อินทวงศ์

การศึกษา กศ.บ (ภาษาอังกฤษ), M.s. in Rural Development, Ph.D in RD
(Oganization and Maragement)
อนุกรรมการสาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา

ตำแหน่งปัจจุบัน - อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ว.๑๑๗/๒๕๕๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
วัดนาควัรโสภณ อ. เมือง
จ. กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
โทร.๐๕-๕๗๑-๓๒๖๕ โทรสาร.๐๕-๕๗๒-๒๓๔๐

๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ

เรียน พระสุเมธีธรรมภาณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระวิเชียร ปญฺญาพโล รหัสประจำตัว ๔๕๑๒๐๐๔๐๕๔ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยมี รศ.ดร. ศรัณย์ วงศ์กำจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์เป็นอย่างดียิ่งใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระราชสารโมลี)
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
โทร.๐๕-๕๗๒-๒๓๔๐

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

ที่ ว.๑๖๔/๒๕๕๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
วัดนาควัชรโสภณ อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
๖๒๐๐๐
โทร.๐๕-๕๗๑-๑๒๖๕ โทรสาร.๐๕-๕๗๒-๒๐๔๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

เจริญพร กำนันวิเชียร จุลพันธ์ หมู่ ๖ ตำบลท่าบัว

ด้วยพระวิเชียร ปญญาพโล รหัสประจำตัว ๔๕๑๒๐๐๔๐๕๔ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อหลักธรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยมี รศ.ดร. ศรันย์ วงศ์ตำจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้มหาวิทยาลัยฯ จึงขออนุญาตให้ พระวิเชียร ปญญาพโล เก็บแบบสอบถาม เพื่อจัดเก็บข้อมูลกับประชาชนที่อยู่ในเขตปกครองของท่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระราชสารโมลี)
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
โทร.๐๕-๕๗๒-๒๓๔๐

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
สำหรับประชาชน

.....

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณของนักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย ผลของการวิจัยนี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด จึงขอความกรุณาท่านได้โปรดให้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงอันเป็นพระคุณยิ่ง

คำถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ในการให้ความร่วมมือของท่าน
พระวิเชียร ปญฺญาพโล (สุขจิตร)
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

<u>คำชี้แจง</u> โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริง

๑. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

๒. อายุ ( ) ๑๘-๓๕ ปี ( ) ๔๐-๖๐ ปี
( ) ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. การศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการ ปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

ประเด็นหัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
ด้านเมตตา					
๑. ให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร					
๒. พบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ					
๓. มีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน					
๔. ให้การบำบัดความทุกข์ของราษฎร					
๕. หาแนวทางที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับราษฎร					
๖. เอาใจใส่ความทุกข์สุขของราษฎรเสมือนของตนเอง					
๗. ให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง					
ด้านกรุณา					
๘. ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมอ					
๙. ช่วยเหลือเกื้อกูลราษฎรในทางที่ชอบ					
๑๐. ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน					
๑๑. บริการราษฎรด้วยความมุ่งมั่น เสียสละ และความเสมอต้นเสมอปลาย					
๑๒.ปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต					
๑๓. ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เอารัดเอาเปรียบราษฎร					
๑๔. สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมใจของราษฎรในท้องที่					
ด้านมุทิตา					
๑๕. แสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง					

ประเด็นหัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๑๖. ส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี					
๑๗. ประกาศสดุดียกย่องปราชญ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนา					
๑๘. สนับสนุนให้กำลังใจราษฎรในการแก้ปัญหาของชุมชน					
๑๙. ร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ					
ด้านอุเบกขา					
๒๐. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่					
๒๑. มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็ว ถูกต้อง					
๒๒. วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์					
๒๓. ดำรงตนอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมีหลักการ มีศีลธรรม คุณธรรมทั้งกาย วาจา ใจ					
๒๔. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง ให้ท่านเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๑. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านเมตตา อย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกรุณา อย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านมุทิตา อย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านอุเบกขา อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง ให้ท่านเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๑. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านเมตตา อย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกรุณา อย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านมุทิตา อย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านอุเบกขา อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

คำชี้แจง ให้ท่านเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

๑. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านเมตตา อย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านกรุณา อย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านมุทิตา อย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้านอุเบกขา อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

สรุปผลค่า IOC

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ข้อที่	ด้านเมตตา	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					∑R	ค่า IOC	สรุปผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	ให้ความรักความเมตตาแก่ราษฎร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พบปะเยี่ยมเยียนราษฎรสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีความเป็นมิตรกับราษฎรทุกคน	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔	ทำหน้าที่บำบัดความทุกข์ของราษฎร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	หาแนวทางที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับราษฎร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	เอาใจใส่ความทุกข์สุขของราษฎรเสมือนของตนเอง	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗	มีวิธีการให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง	+๑	+๑	๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	ด้านกรุณา	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					∑R	ค่า IOC	สรุปผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๘	ให้ความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือแก่ราษฎรอยู่เสมอ	+๑	+๑	+๑	๐	๐	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๙	ช่วยเหลือเกื้อกูลราษฎรในทางที่ชอบ	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐	ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	บริการราษฎรด้วยความมุ่งมั่นเสียสละ และความเสมอต้นเสมอปลาย	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๒	ปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานความสุจริต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เอารัดเอาเปรียบราษฎร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมใจของราษฎรในท้องที่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

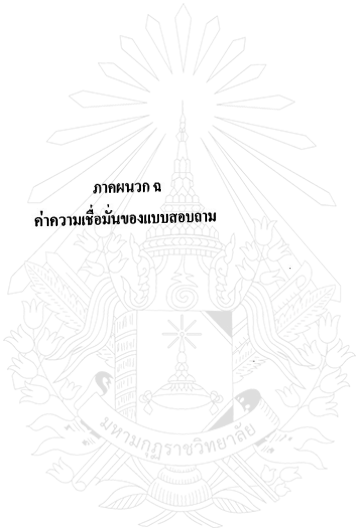
ข้อที่	ด้านมุทิตา	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					$\sum R$	ค่า IOC	สรุปผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑๕	แสดงความยินดีต่อประชาชนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความชื่นชมจากใจจริง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	ส่งเสริมให้ราษฎรยกย่องชมเชยราษฎรที่ทำความดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	ประกาศสดุดียกย่องปราชญ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	สนับสนุนให้กำลังใจราษฎรในการแก้ปัญหาของชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๙	ร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ข้อที่	ด้านอุเบกขา	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					∑R	ค่า IOC	สรุปผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๒๐	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาต่อหน้าที่ โดยไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติหน้าที่	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๑	มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็ว ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๒	วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๓	ดำรงตนอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีหลักการ มีศีลธรรม คุณธรรมทั้งกาย วาจา ใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๔	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภาคผนวก ฉ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

No.	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๑	๓๙.๕๓	๒๓๔.๑๑๕	.๖๓๕๑	.๕๘๖๒
๒	๓๙.๕๓	๒๓๖.๒๔๐๒	.๖๔๓๑	.๕๔๕๕
๓	๓๙.๖๓	๒๓๖.๒๔๐๒	.๖๒๔๔	.๕๘๖๓
๔	๓๙.๔๓	๒๓๑.๓๐๕๓	.๓๒๔๓	.๕๔๕๐
๕	๓๙.๔๓	๒๓๒.๓๖๔๔	.๓๔๓๓	.๕๔๔๕
๖	๓๙.๓๓	๒๓๐.๔๓๔๓	.๓๕๑๔	.๕๔๔๓
๗	๓๙.๖๓	๒๓๒.๕๔๕๑	.๓๓๑๓	.๕๔๕๐
๘	๓๙.๕๓	๒๓๔.๑๔๕๑	.๖๔๖	.๕๔๕๖
๙	๓๙.๓๓	๒๓๓.๐๔๑๖	.๖๔๔๔	.๕๔๕๖
๑๐	๓๙.๔๓	๒๓๓.๓๔๕๑	.๓๒๑	.๕๔๕๒
๑๑	๓๙.๔๐	๒๔๑.๑๓๑	.๕๑๔๕	.๕๘๓๕
๑๒	๓๙.๔๓	๒๓๓.๕๔๑๖	.๖๑๑๓	.๕๘๖๕
๑๓	๓๙.๓๓	๒๓๔.๕๒๕๕	.๖๒๓๑	.๕๘๖๓
๑๔	๓๙.๓๓	๒๓๑.๔๒๖๔	.๓๓๒๕	.๕๔๔๕
๑๕	๓๙.๕๓	๒๓๓.๕๔๑๖	.๓๐๐๔	.๕๔๕๔
๑๖	๓๙.๕๐	๒๓๔.๔๓๓๕	.๕๔๕๔	.๕๘๖๔
๑๗	๘๐.๐๓	๒๓๐.๐๖๔๔	.๖๒๕๔	.๕๘๖๕
๑๘	๘๐.๐๓	๒๓๕.๓๓๔๓	.๖๒๓๖	.๕๔๖๓
๑๙	๓๙.๔๓	๒๓๓.๕๒๓	.๔๔๕๖	.๕๔๕๐
๒๐	๘๐.๐๓	๒๓๕.๐๖๓๔	.๕๓๕๓	.๕๔๓๓
๒๑	๘๐.๑๐	๒๓๒.๔๕๑๓	.๖๖๓๕	.๕๔๕๔
๒๒	๘๐.๐๐	๒๓๔.๓๔๔๔	.๖๐๑๕	.๕๘๖๖
๒๓	๓๙.๕๐	๒๓๓.๔๖๖๒	.๖๐๓๓	.๕๘๖๖
๒๔	๓๙.๕๐	๒๓๓.๖๕๕๒	.๖๒๖๔	.๕๘๖๓

Reliability Coefficients

N of Case	= ๓๐.๐๐
N of Items	= ๒๔
Alpha	= ๐.๙๕

หนังสืออ้างอิง ๑๗๖
(REFERNCE BOOK)
ให้ใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	:	พระวิเชียร ปญฺญาพโล (สุขจิตร)
วัน เดือน ปี เกิด	:	วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๙
ชาติภูมิ	:	บ้านเลขที่ ๑๕๖ หมู่ ๕ ตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๓๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	วัดหลวง ตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ๖๖๑๓๐

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๒๘	:	ช่างเชื่อม จากสารพัดช่างจังหวัดพิจิตร
พ.ศ. ๒๕๒๘	:	ช่างอิเล็กทรอนิกส์วิทยุเบื้องต้น จากสารพัดช่างจังหวัดพิจิตร
พ.ศ. ๒๕๓๓	:	จุฬอภิธรรมมิถเอก สำนักเรียนวัดเก่าโบราณ จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๐	:	ช่างอิเล็กทรอนิกส์วิทยุโทรทัศน์สี-ขาวดำ-วีดีโอ RTTS. กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๔๔	:	นักธรรมเอก สำนักเรียนวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. ๒๕๔๘	:	ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๓๖	:	เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)
พ.ศ. ๒๕๔๗	:	เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
พ.ศ. ๒๕๕๑	:	เป็นอาจารย์สอนพิเศษวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดเลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๒	:	เป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มมร.
ผู้ใดพบอยู่ในที่อันไม่สมควร
โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอบคุณ